Any I. Núm. 30. - Barcelona, dijous 22 agost 1929

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

"Si Mac Donald espera conduir la S. D. N. cap una pau objectiva, haurà de començar per esborrar la impressió de rudesa i d'egoisme que ha creat a La Haia el seu ministre de Finances."

BRAILSFORD (laborista anglès).
Article publicat a la revista *New Leader*.

BIBLIOTECA P. ARÚS

Una conversa amb Marcelí Domingo

Marcelí Domingo és a Barcelona. L'interviu amb ell és obligada. En el moment de trencar-se l'Aliança Republicana i de sortir a l'activitat pública una nova força — el partit republicà socialista —, aquest home, inquietud i teoria alhora, pot dir quelcom interessant als nostres lectors. Es cert que ja li han fet altres intervius, que ell mateix ha situat la seva posició en articles, però d'una conversa poden sortir matisos nous i noves directives. Avui defineix rodonament una posició que fins ara havia estat d'una vaguetat encisadora.

Hi ha dos sillons, l'un enfront de l'altre. Enfonsat en un d'ells, el cos magre de Marcelí Domingo, endolat com sempre. En l'altre, el que pregunta i escolta, el nostre company Francesc Madrid. La conversa pren aquest camí:

— La veritat, amic Domingo, la veritat: per què us separeu de l'Aliança Republicana?

L'ex-director de *La Lucha* somriu. Comprèn, potser, que en la pregunta es barreja l'interès de saber fets nous i la curiositat pels *dessous* de la qüestió. Marcelí Domingo, però, respon pausadament, midant exactament les seves paraules:

L'Aliança ha fracassat

— Perquè l'evident i inconciliable disconformitat entre els qui la constituírem la feia ineficaç i inoperant. L'Aliança es proposà, en primer terme, unir tots els republicans; després, unir entorn dels republicans totes les altres forces d'esquerra. Això no s'ha aconseguit. Dissoldre un pacte no representa pèrdua de cap mena per a les forces que l'han convingut si cada una d'elles ha mantingut la seva personalitat i pot afermar-la en el moment que el pacte és ja impossible. El que representa una desfeta ètica és mantenir el rètol del pacte quan tan sols existeix una de les parts pactants.

— Creieu que si Lerroux no hagués escrit el manifest s'hauria evitat la desfeta de l'Aliança?

Marcelí Domingo trigà a respondre. Es donà compte que no és tan sols ell qui se n'ha anat de l'Aliança, sinó els noms d'uns quants intellectuals que volien intervenir en la cosa pública pel goig de donar-li un valor democràtic. Després diu, tot aplanant els fulls d'un llibre.

— Sí, potser sí...

Hi ha una pausa. Seguim el diàleg. Sentir fer projectes a Marcelí Domingo és com veure'ls realitzats. Amb això s'assembla a Francesc Cambó.

La prova històrica del partit republicà

— Què pensa fer el partit republicà socialista?

Llavors Marcelí Domingo es recolza als braços de la butaca, s'hi endinsa, es situa bé com aquell que ha de parlar llarg i comença a explicar àmpliament el seu pensament. Es la primera vegada que això passa d'ençà que es parla del partit.

— El partit republicà socialista no és una dissidència que s'organitza, sinó una dilatada aspiració collectiva que busca l'instrument per a imposar-se. De totes maneres, si fos una dissidència espiritual tampoc fóra innoble. Les dissidències poden ésser infectes i repulsives si les mena una petita ambició de govern, però quan les dirigeix un desig de claredat, d'honestedat política, mereixen l'afecte de tothom, fins i tot dels adversaris. Però en el cas actual la constitució del nou partit no és dissidència, sinó el convenciment que al republicanisme històric se li planteja el problema més greu i apremiant de la nostra època. No pot ressuscitar el passat; el socialisme no pot ésser el futur immediat i no se surt del present perquè el republicanisme manca de l'impuls que cal per a decidir. Cal donar-li aquest impuls desvetllant entorn d'ell un ferm entusiasme i deu disposar-se a ésser una garantia de govern. Es a dir, més sintèticament: no n'hi ha prou amb ésser un ideal sense organització, ni una organització sense ideal: ha d'ésser alhora un ideal i una organització; ha d'ésser, com escrivia Arnold Toynhee, un ideal que s'apoderi de la imaginació i un pla intangible i clar per a posar aquest ideal en pràctica.

— I això, com? — diem estrenyent la pregunta perquè la resposta sigui ben concreta i ben definidora del present polític.

— El partit republicà socialista aspira a ésser el republicanisme de la nostra generació, de la generació de la postguerra, sensible i responsable davant les exigències i els problemes que no es presentaren ni conegueren les generacions anteriors. Hi hagué el republicanisme magnífic de la generació dels homes del 73: el de Pi i Margall, el de Salmerón, fins i tot el de Castelar; seguí el republicanisme de la generació d'En Lerroux, amb característiques ben definides... La nostra generació ha de matisar, definir i fecundar el republicanisme de la nostra època cercant en la tradició dels homes del 73 i les concordàncies amb els partits radicals d'Europa, la seva veritable fesomia. Es pot considerar això com una dissidència?

— Sembla que no...

— Ans al contrari, és el propòsit de sotmetre el republicanisme d'ara a la seva prova històrica: veure si les velles esquadres serveixen per a disciplinar les noves multituds i satisfer les noves exigències i enlairar el republicanisme desarticulat, amatent tan sols als interessos locals, a un gran partit nacional d'afirmacions i decisions definitives.

— Però, com penseu organitzar democràticament aquest partit?

— En un Congrés, que es discutiran les solucions concretes i radicals que en els problemes de l'escola, de l'organització i forma d'Estat, de l'exèrcit, de la terra, de la indústria, del comerç, de les lleis socials, de la sobirania del poder civil, del sufragi i del Parlament s'han de tenir.

— El nou partit pensa absorbir d'aquesta manera les altres forces republicanes?

— No. Per què? Crec, sincerament, que a la seva dreta pot haver-hi i deu disciplinar-s'hi un republicanisme de tipus conservador en el qual, entre altres forces, es vegin representades les altres forces antimonàrquiques, o bé els liberals de la forma monàrquica que en l'hora d'un possible traspàs engruixeixin les forces properes als seus sentiments. Com succeí a França, en la seva hora republicana.

— Així, tot s'organitza tenint present tan sols el que pot venir?

— No, no, no... El partit republicà socialista no es desentén pas del moment actual. Ca! Els homes que organitzem el partit considerem indispensable una intel·ligència amb totes les forces i personalitats que coincideixen en aquest programa mínim ben senzill i clar: República i Parlament. Aquest programa, a part els matisos que ens qualifiquin, ha de mantenir-se.

Reposem una mica. Ara hem de fer una pregunta cabdal a Marcelí Domingo: les relacions d'aquest partit amb Catalunya. Dóna interès a la resposta no tan sols els propòsits que pugui tenir el líder republicà socialista, que té opinió i electors a Catalunya, sinó la nova Fundació Valentí Almirall, les concepcions polítiques de Rovira i Virgili, darrerament manifestades, i tot el moviment d'aquests temps darrers...

Les relacions del partit republicà socialista amb Catalunya

— I ara, amic Domingo, cal respondre a això: ¿Quina intervenció tindrà a Catalunya el partit republicà socialista? ¿Organitzarà el partit també, a la resta d'Espanya o, tenint en compte les modalitats del país, deixarà als elements republicans, estrictament catalans, el propòsit i el fi d'una organització republicana autòctona per a pactar després amb ells?

— A Catalunya existeixen dos aspectes ben definits: el de la política de Barcelona i el de la política de la resta de les poblacions catalanes. Possiblement el de les poblacions catalanes podria integrar-se al partit republicà socialista. El republicanisme que s'organitzi a Barcelona, amb aspiracions iguals a les del nostre partit, perdria autoritat i volum si fos partidari d'aquesta integració. Jo crec que per a la major eficàcia política, Catalunya deu constituir un partit republicà socialista amb personalitat pròpia i amb independència.

— Llavors?

— La federació ha d'ésser la forma de la seva incorporació a la política general.

Un Kerenski

— El republicanisme, doncs?...

— Oh, no. El republicanisme el veig d'extraordinàries i insuperables probabilitats si el republicanisme organitzat sap, amb una direcció austera, una disciplina enèrgica i un programa categòric, absorbir la dilatada opinió republicana que, per la seva qualitat i quantitat d'esperances i de crèdit, compta com mai en l'ambient peninsular. Això constitueix la prova històrica de què parlava i a la qual el republicanisme està sotmès en aquests instants. Si reneix el vell mite de la unió i s'encarcara en el considerant delicte tota renovació i dissidència, tot propòsit d'europeïtzació, i heretgia tota idea que vulgui ésser òrgan de combat i de govern eficient, no sols desertarà de la seva responsabilitat, sinó que no podrà justificar mai no haver sabut aprofitar una situació semblant. Avui pot ésser ell qui obri pas a la Història. Si no sent la noble ambició d'aquesta obra gloriosa, la Història podrà donar un pas endarrera o escriure's sense ell o contra d'ell. Es el mateix instant de Kerenski; d'un Kerenski que aprengui en el passat rus a saber arribar en les hores definitives fins als límits que permet la consolidació del règim que dirigeix. I, vaja, no parlem més de política...

Llibres, llibres i teatre

S'alça Marcelí Domingo. Una mecanògrafa li ha donat les proves d'uns llargs escrits a màquina.

— Feina política, ja?

— Sí i no. Llibres. Però llibres polítics a la fi. Un dia d'aquests surt en llibreria la meva darrera obra, *Una dictadura en la Europa del siglo XX*. Es un estudi de les autocràcies europees, principalment del feixisme. Va dedicat com a homenatge a la sagrada memòria de Matteotti. Ara me'n vaig a Tortosa. Vull passar-hi l'estiu. Acabaré dues llargues obres: *¿A dónde va España?*, en la qual estudio el país des dels Reis Catòlics fins a la Dictadura. Es el procés dels motius de la decadència espanyola i l'obra personal dels Austries i Borbons ocupa en el llibre un gran espai. L'altra obra es titula *La República*. Aquesta obra l'escric des de fa molts anys. En ella fixo la meva posició, i per tant la del republicanisme del nostre temps, davant de tots els problemes que tindria plantejats el dia que pel seu esforç i mèrits tingués les responsabilitats del Poder.

— I ja no penseu més en el teatre?

— Sí. Generalment escric les obres de teatre a la presó. Quan els successos de Sant Joan, vaig escriure *Encadenadas*. Ara, he escrit *Victoria*. Amb això aconsegueixo poblar la cella tancada de personatges amics a l'esperit. Converso i somio amb ells. Em fa goig donar-los vida. Els veig. Em fan companyia. Me'n fan tanta, que quan surto de la cella i torno a la convivència amb els éssers normals m'arribo a creure que és llavors quan entro certament en un món de ficcions.

— Això, amic Domingo, és tota una teoria de teatre d'avantguarda.

I la conversa llavors pren un vol íntim que no té res a veure amb l'objecte i finalitat de la visita.

Nota. — Desaparegudes a darrera hora les circumstàncies que ens impedien de publicar aquest interviu, preguem al lector que no faci cas d'una nota inserida a la pàgina 3 anunciant-ne l'ajornament.

MIRADOR INDISCRET

"La Voz de su Amo"

Chabàs, us excediu tanmateix.

El vostre lleialisme, demostrat amb els testimoniatges gairebé anònims que l'Estelrich recull i publica, no ens ha fet impressió.

Per defensar un càrrec basta fer la feina que comporta. Sortir a defensar l'amo és un excés de zel que l'amo no agraeix perquè ho creu una estricta obligació, i els lectors no donen valor a la defensa quan saben que entre defensat i defensor hi ha relacions d'amo i dependent.

Ara, si els vostres articles del *Diario de Barcelona* (reproduïts a *La Veu*, dies 10 i 14) us són comptats com hores extraordinàries...

Josep Pla, als Balcans

Ha arribat a Barcelona la notícia que Josep Pla se'n va als Balcans.

Hi va per negocis avícoles? No ho creiem. Al seu amic de Berlín, el filòleg Robusté (això de filòleg és una afirmació d'En Pla), els negocis d'aquesta mena li sortiren molt malament per aquelles terres.

Hi va per escriure? Si és així, ho celebrem. En Pla treu més rendiment, com a escriptor, de voltar pel món que no pas de voltar per la Via Laietana.

En el dubte, abstenció

Els jugadors de l'Europa foren obsequiats amb un àpat, dimecres de la setmana passada. Com de costum, el club invità repòrters esportius al sopar.

S'acostava el dia d'aquest i un diari que surt un cop a la setmana, i precisament el dia de màxim interès per les ressenyes, no havia rebut cap invitació.

El redactor senyor S., de l'alludida publicació, telefonà al senyor Fontanet, de l'Europa:

— Mireu, com que entre setmana no s'acosta ningú a la redacció, feu-me dur la invitació a casa.

Després, el senyor Fontanet tornava a ésser cridat al telèfon: era el redactor senyor V., del mateix periòdic:

— Si envieu la invitació a la redacció, es perdrà. Més val que me la feu portar a mi.

— Es que ja he dit a En S....

— En S. ja no pinta res.

Per fi, un tercer redactor, el senyor M., telefonà al senyor Fontanet:

— I la invitació per al sopar d'avui? No l'heu pas enviada a la redacció?, etc., etcètera.

Potser fou per no haver de triar entre tants sollicitants, que al sopar de l'Europa no hi havia cap redactor d'aquell periòdic.

Un drama a "La Veu"

L'altre dia es va presentar un senyor a la redacció de *La Veu*. El bon home, que es veu que era tímid, presentava un aire molt esparverat. A més a més, parlava amb molta dificultat.

— Perdonin — va dir — que hi ha el senyor Llapicena i Macacho?

— El senyor Pellicena i Camacho, voldrà dir! No, no hi és.

El visitant va quedar desolat.

— Perdoni — va afegir —; que podria veure doncs el senyor Llubarro Costellada?

— ...!!!

— O bé el senyor Marran i Fayoral...

Hi va haver un silenci terrible. En Navarro Costabella va esgarrifar-se.

— Aquest home ens pren el pèl!

— Vatua Zeus — intervingué En Farran i Mayoral — deu ésser algun bromista de MIRADOR!

Rigorosament històric. Ara que pel cas que els de *La Veu* tinguin interès a fer-nos rectificar, ens apressem a dir que això no ha passat mai.

La moral a la platja

A l'entrada de l'església parroquial de Sitges hi ha un cartell de gran tamany que conté tota mena de bons consells adreçats a les noies que es dediquen a la natació i que, com ja es pot suposar, fan referència al vestit de bany.

La conclusió que treu de totes les consideracions que hi exposa és certament remarcable. Diu:

«La procacidad no es un estímulo para el deporte, sino que es causa de fatiga y debilidad.»

Qui sap?

El poeta Perarnau ha guanyat un altre premi en uns Jocs Florals organitzats pel Círcol Catòlic de Badalona.

La poesia premiada es diu: *Ciutat marinera*; lema: «Aixeca el pal del teu destí».

El poeta Perarnau va assitir a l'acte i al lunch amb el qual van ésser obsequiats els poetes. Hi havia, entre altres, En Roig i Llop i En Rosquelles i Alesau. El que va tenir més èxit entre les senyoretes fou En Perarnau.

Qui sap si en un d'aquests viatges pels pobles de fora trobarà pubilla rica.

Un drama

Un vigilant amic nostre — ja ho podem dir, és un vigilant de la Rambla de Catalunya — va anar darrerament a fer-se visitar per un metge. Feia temps que l'home no es trobava gaire bé i va voler sortir de dubtes d'una vegada.

El metge el va auscultar, el va interrogar, el va palpar de dalt a baix i en va treure les següents conseqüències:

— Miri, vostè ha de començar per no sortir de nits...

— Perç, senyor, si em guanyo la vida fent de vigilant!

— ....!!!

Un "Patufet" per a la gent gran

El canonge Cardó sembla que no està gaire content d'*El Matí*. L'altre dia en parlava davant d'uns amics.

— Què hi farem! — va dir — aquests Junoy i Capdevila no em volen creure... Diuen que el diari surt tan ben fet, però al meu entendre, ja us ho diré, em sembla el *Patufet* de la premsa diària catalana...

El Sr. Cambó, gramàtic

El Sr. Cambó és un home tan actiu que no té temps d'escriure correctament el català.

La prova és la seva carta dirigida a *La Publicitat*, que aquests dies ha estat un altre tema de conversa.

Hi ha uns *quins* relatius que ja no vénen ni a la ploma dels comunicants més espontanis dels diaris.

Es veu que no té l'Estelrich a prop per corregir-li els originals.

Quin idioma és això?

Un lector ens ha fet arribar a mans un imprès amb una capçalera que diu: «Amic Franco-Andorranne. Siège Social: Béziers», en el qual trobem, per exemple: «les carrateres sont Afe y Deu sap cont se farant»; «nos altres berdades; Andorrants»; «segiunos, marcheu amnos altres nobolem la rebolisio»; etc., etc.

Costa una mica d'entendre què volen els signants del document, però aquest paràgraf ho explica:

«Landorra ses morta per falta de diregtiva? Landorra ses morta perfata deconeisament, landorra, ses morta per falta des trucsio; landorra ses morta, perque lan bolgude giqua mori»... i renunciem a seguir copiant, perquè tot el document és tan salvatge com el tros que en donem. El que podem dir és que els que l'han escrit es moririen de «falta des trucsio» si això fos mal de mort.

Tothom es creia que els andorrans parlaven català, oi? Almenys els signants d'aquest document escriuen una cosa més rara que cap d'aquells patuesos que surten a *Oc*.

Un bibliòfil empedernit

Un dels dotze subscriptors a l'edició en paper Japó de les obres de la F. B. M. es ven l'exemplar, així que el rep, a un llibreter de vell, sota el secret més rigorós.

No es pot saber qui és aquest bibliòfil que segurament deu ésser víctima d'un compromís molt seriós.

No consta que compri cap exemplar de l'edició ordinària.

Preferències "literàries"

Pel que es veurà, aquesta anècdota té algun temps. La vàrem recollir en una colònia estiuenca el nom de la qual no interessa perquè podia haver-se produït en qualsevol lloc, a Barcelona mateix, per exemple.

En un grup es parlava animadament de novelles. Cada u deia les seves preferències.

— I a vostè — fa un xicot a una noia que no volem dir qui és —, quines novelles li agraden més?

— A mi? les de cretona.

Per aquell temps, efectivament, la plaga dels llibres relligats amb retalls de roba de coixí feia estralls gràcies a uns quants refinadassos editors madrilenys.

La platja de Sant Sebastià *(Dibuix inèdit de Ricard Opisso.)*

(c) Ministerio de Cultura 2006

D'exàmens

En Trias de Bes, catedràtic de Dret Internacional, s'extenua provant de treure d'un mutisme exasperant un alumne lliure, grassonet i rosadenc.

— Fixi-s'hi bé, home; pari atenció. No recorda el nom de la ciutat on fou signat el famós tractat de...

L'alumne guaita el sostre amb una persistència dolorosa.

En Trias de Bes l'ajuda:

— Sí, home; hi intervingueren personalitats d'anomenada en el món europeu: Briand, Stresemann...

L'alumne sembla animar-se una mica. En Trias insinua:

— No ha sentit parlar mai de l'esperit de...

L'alumne res. L'illustre professor insinua més i l'alumne crida gairebé, entusiasmat:

— Ah!.. sí!.. sí! Amsterdam!

— Això mateix, home. La ciutat de les Olimpiades! acaba En Trias de Bes, aclaparat, mentre l'alumne riu, satisfet, rosadenc i tendre.

Un lapsus de mundologia

L'Angel Samblancat l'altre dia, des d'*El Diluvio*, ens descrivia la Côte d'Azur i ens parlava dels noms d'algunes ville i xalets de Niça i Cannes.

Deia que alguns d'aquests noms eren catalans, com per exemple *Mon Repòs*.

Y esto no es cuento, afegia satisfet i meravellat que el català hagués ultrapassat quasi els Alps Marítims.

El senyor Samblancat a aquestes hores no sap que *mon repos* són també dos mots eminentment francesos i que aquesta denominació és molt freqüent en els xalets de França i Suïssa.

Qui de tu s'allunya d'enyorança es mor...!!

Cap allà les darreries de l'any 1911, Xavier Viura va decidir anar-se'n a viure a París amb el lloable propòsit, sens dubte, de reconquerir allà una fama que a Barcelona començava a perdre.

Així un amic nostre, que llavors vivia a la capital de França, va rebre un dia la visita de l'autor de *Les flames del goig*, el qual li era presentat per mitjà d'una carta d'un conegut dramaturg català.

El nostre amic, tal com se sol fer en aquests casos, va oferir-se al poeta tot instruint-lo en temmes generals sobre la vida parisenca.

Fou convingut que es retrobarien dintre cinc o sis dies per tal de continuar l'obra d'orientació començada.

Transcorregut el termini fixat, el poeta va retornar a casa del nostre amic, però, oh sorpresa!: anava a acomiadar-se perquè retornava a Catalunya.

— Teniu — va inquirir l'amic — alguna desgràcia de família? Heu rebut males noves? No us trobeu bé?

Xavier Viura va aguantar amb els ulls baixos totes aquestes preguntes i, per fi, tímidament i llençant un sospir, va esplaiar-se amb aquests mots:

— M'enyoro, sabeu? Enyoro el nostre sol, el nostre cel, la nostra terra...

L'amic va fer-se càrrec de la situació i va prodigar-li paraul s de consol, tot assegurant-li, però, que aquell enyorament seria tal vegada cosa fugissera.

Tot inútil. Xavier Viura es reintegrava dos dies després als vells carrers de Barcelona als quals ha guardat des de llavors una absoluta fidelitat.

Ells són, després de tot, el principi i fi de la glòria diguem-ne immarcescible del seu poeta.

En Pujols, exigent amb els altres

Dijous passat, a Martorell, En Pujols tenia a dinar uns quants amics, En Moraguetes entre ells.

Aquest parlava molt elogiosament de Jacinto Benavente, que, segons ell, és *algo serio*. En Pujols tirava aigua al vi d'elogis d'En Moraguetes, el qual, a l'últim, digué:

— Es que jo estaria molt content d'haver escrit *Los intereses creados*.

En Pujols, amatent com sempre, respongué:

— Si jo els hagués escrit, també estaria content; però, tractant-se d'un altre, demano més.

Els "enterats"

A la subscripció que es fa arreu de Catalunya per l'Homenatge a Mestre Fabra, no hi ha contribuït gairebé ningú de Badalona, excepte uns quants companys de tren. En Fabra viu a Badalona fa molts anys i gaudeix d'una gran popularitat.

Heus aquí que els senyors Canons del país — tots estan subscrits a *La Vanguardia* — van llegir l'article d'En Gaziel i quedaren astorats.

— En Fabra és un savi. Ja, ja. Però aquest senyor de *La Vanguardia* li diu filòleg. Què deu voler dir?

Filòleg, filòleg. Després de rumiar-ho molt, van trobar que venia de fil.

— Això és — va dir un dels tals, que es deu referir a can Fabra i Coats.

El primer conte de l'Exposició

— Noi, vinc de l'Exposició; m'han donat un sopar fantàstic.

— A veure, canta-me'l...

— Fixat: entremesos, arròs, llagosta, pollastre, dues menes de postres, cafè i conyac. Saps per quant, tot plegat?

— Home...

— Per sis rals!

— Vinga, home, vinga...!

— T'ho asseguro, per sis rals.

— Suposo que no t'imaginaràs que m'ho cregui.

Segueix un animat diàleg. El que ha sopat a l'Exposició s'entesta a convèncer a l'altre que, efectivament, li han donat aquell àpat per sis rals. El segon acaba per indignar-se i llavors, l'altre, afluixa una mica les veles:

— Veuràs — diu —. No és veritat, però... oi que és *barato*?

Fóra interessant que es produïssin prou anècdotes per formar un recull d'historietes com els de Treich.

VARIACIONS SOBRE L'ESTIUEIG

OLOT I "TOROS"

L'important d'Olot, tots ho sabem, no és pas Olot mateix. L'important, repetim-ho, són els voltants d'Olot. Està clar que aquesta afirmació és tan absurda com ho fóra, per exemple, dir que el senyor Ambrosi Carrion és famós, no pels mèrits contrets per ell, sinó precisament pels veïns que viuen a la seva escala. No obstant, mentre en el cas del senyor Carrion una afirmació en aquest sentit seria d'una lleugeresa imperdonable, pel que fa referència a Olot la definició no pot ésser més exacta i vertadera.

La part realment viva d'Olot la formen

el paisatge d'Olot, la comarca d'Olot, les muntanyes d'Olot. La ciutat, de fet, queda reduïda a una versió, un sobre-entès acceptat per tothom en vistes a les conseqüències geogràfiques i administratives. Si no fossin el paisatge, la comarca i les muntanyes, es pot dir que Olot no existiria. Ara per ara, naturalment, no se'n pot pas prescindir, perquè bé ha d'haver-hi un nom que us serveixi de guia per adreçar les cartes als artistes que pinten el paisatge, als estiuejants que el gaudeixen i al senyor Malagriga.

Per cert que, pel que fa referència al paisatge, mai com en aquest cas es podria aplicar amb més èxit aquella famosa dita de Oscar Wilde que «la Naturalesa copia de l'art». Doneu un tomb pels voltants d'Olot i de seguida haureu descobert que la cosa que més s'assembla al paisatge d'Olot són precisament les pintures dels artistes de l'escola olotina. Encara que aquestes coincidències, en matèria d'art, cada dia són menys apreciades, val la pena de remarcar aquesta extraordinària fidelitat al model que guarden els pintors d'Olot. El verd dels prats és aquell mateix verd que haureu vist a la Sala Parès o a les Galeries Dalmau, i, si fos possible de posar la signatura d'Iu Pascual o de Francesc Vayreda a l'angle inferior dels cristalls del cotxe en el qual feu el viatge, us semblaria que, en lloc d'anar per una carretera, el que feu és visitar amb una certa pressa una exposició de pintures.

* * *

El diumenge, dia 11 d'agost, la ciutat d'Olot oferia una animació d'aquelles que els actius corresponsals dels periòdics anomenen extraordinària. Un reguitzell d'automòbils feien de les seves pels carrers de la població. Per les voreres, el vermell de les barretines dels pagesos posava una nota alegre entre la corrua de gent. Què passava? Passava, senzillament, que hi havia *toros*. Qui diu *toros*, diu una *grandiosa becerrada a beneficio de la Cruz Roja y Centros Benéficos de la ciudad*, que, de fet, és el que resaven els programes.

Vàrem arribar a la plaça. Una infinitat de cotxes magnífics oposaven el prestigi de la seva ripolinada perfecció a l'espectacle trist de les pobres parets de la plaça de braus. Un jove distingidíssim, vestit amb l'uniforme eqüestre de pagès andalús, estava dalt d'un cavall, també jove i també distingit. Tots dos estaven un xic nerviosos i el segon — volem dir el cavall — treia una artística bromera per la boca.

Entràrem a la plaça. Estava completament plena. L'espectacle, a punt de començar. A la banda del sol hi havia el poble, els carabiners francs de servei i alguns marits prolífics de la classe mitja. A l'ombra, naturalment, hi seia el món distingit. El bo i millor d'Olot, de la colònia d'Olot i de totes les colònies dels voltants. En general, molt jovent: la majoria de Barcelona. El mateix públic, si fa no fa, dels tes dansants que fan al Ritz a les tardes d'hivern.

La plaça de braus d'Olot és molt antiga i molt petita. La pedra és d'un color sinistre, tirant a negre. Més que per a matar-hi braus o vedelles, aquell edifici sembla destinat a matar-hi homes, però no pas entre l'enforcallada heroica de les banyes, sinó gràcies a les eines tristes del patíbul. La plaça està asseguda als peus d'una muntanyeta, al cim de la qual hi ha una ermita alegre com un gallaret. En aquesta ermita s'hi deuen fer uns aplecs molt notables i la plaça de braus sembla una cassola recremada que algú, des de l'ermita, va llençar muntanya avall, després d'haver-hi cuit bacallà de mala qualitat.

— Doncs en aquesta plaça, encara que vostè no s'ho cregui, jo he vist torejar el Lagartijo.

Això ens ho va dir un membre de l'Institut d'Estudis Catalans. Mentrestant, van sonar les trompetes i van aparèixer aquell jove i aquell cavall que havíem vist abans d'entrar. Sembla que venien a demanar la clau. Hom els la va donar — al jove, no al cavall —, i en mig d'un entusiasme general va entrar la *cuadrilla*. La formaven sis joves que portaven sis gorres, sis pantalons negres, d'allò més cenyits, i sis jaquetes blanques d'aquelles que duen els venedors de cacauets i els *toreros* durant la seva adolescència. Això ho exigeix el protocol de les *becerradas*.

Els matadors eren dos: el jove Torres, molt conegut a Barcelona i que, segons males llengües, viu a la Pedrera del Passeig de Gràcia, i el jove Satrústegui, germà d'un altre jove que també es diu Satrústegui, que s'ha fet famós corrent amb automòbil. Es a dir: dos nois de casa bona, plens de *afición* i de filantropia.

Un cop de trompeta i vet aquí que surt el primer vedell. Es de color negre. Malgrat això, gasta una bona fe que enterneix; se'n va darrera la capa amb un entusiasme completament jovenívol. La mateixa inexperiència demostra a l'hora de les banderilles. Les hi claven una a una, perquè no sigui dit, i finalment arriba l'hora de matar-lo. El jove Torres es treu la gorra, fa una contracció de boca reeixidíssima que li permet sortir un parell de dits més la seva mandíbula belmontiana, i s'encara amb el vedell. Dos minuts després li etziba la primera estocada. El vedell no es dóna per aludit. Ve el segon cop de sabre. El vedell s'hi asseu. Arriba el tercer, i la bèstia s'hi ajeu. Quatre galifardeus l'agafen per les banyes i li comencen de clavar punyalades a la nuca. El jove Torres, amb l'estoc, el punxa allà on pot. Finalment, el vedell fa amb les cames aquell tremolí de les emissions telegràfiques i els altres el deixen per mort. El jove Torres, gorra en mà, al mig de la plaça, recull les ovacions. Es la glòria. Tot d'un plegat, sent un esbufec sospitós al seu darrera. Es gira, i... és el vedell que s'ha tornat a aixecar. Tornem-hi: segona sessió de burxades al clatell de la pobra bèstia. Sembla que ara és el k. o. definitiu.

Un senyor alemany que seu a la nostra vora, es treu el mocador, s'eixuga el front, i diu, amb un gran sospir d'alleujament:

— *Por fin han matado el vaca!*

* * *

L'estiueig, a Olot, va tenir una època realment brillant. Sembla, però, que el clima no era propici a la propagació del matrimoni i la majoria de forsters varen començar d'emigrar cap a Camprodón i Puigcerdà. Altrament, la penúria de comunicacions feia que l'agafar, cada dissabte, el famós «tren dels marits» constituís una performança excessiva per a les possibilitats heroiques d'aquesta soferta classe. Breu: l'estiueig a Olot ha quedat reduït a una vida migrada i tranquilla.

Altrament, Olot posseeix una població indígena massa considerable perquè la invasió forastera pugui adjudicar-se l'hegemonia de les iniciatives estiuenques. La societat local manté un criteri particularista i això fa que els festivals del Casino Olotense transcorrin entremig d'una freda hostilitat.

Parlar d'Olot i no citar el senyor Malagrida, seria, no cal dir-ho, una cosa imperdonable. El senyor Manuel Malagrida és el propietari més considerable d'Olot i el màxim prestigi local. La història d'aquest varó és realment exemplar i és solament en aquest sentit instructiu que pensem explicar el que segueix: Fa una pila d'anys, el senyor Malagrida va anar a Buenos Aires a presentar als argentins uns cigarrets que en deien cigarrets de París. A l'Argentina encara no havien vist mai cigarretes fetes i el senyor Malagrida es va fer milionari en quatre dies. Va tornar a Barcelona gloriós i triomfant, i per tal de celebrar-ho va obsequiar les amistats amb un àpat apoteòsic que va tenir lloc al Colon. Hom es va menjar vint plats, un darrera l'altre. Després, el senyor Malagrida es va arribar fins a Olot i es va dedicar a la filantropia. Comprà els terrenys del Pla de Llacs, els urbanitzà, i ell va construir-s'hi un palau impressionant. De les «cigarretes París» venudes a Buenos Aires n'ha quedat l'homenatge d'una *Avenida de la República Argentina* i d'un *Puente de Colón* que passa pel damunt del Fluvià amb la mateixa majestat que travessaria el Sena o el Rhin.

* * *

Olot s'ha fet famós, també, per les extraordinàries tupinades del temps de les eleccions. En una ocasió es varen trobar front a front, com a candidats a diputats a Corts, el senyors Pere Sacrest i Pons i Tusquets. El primer, veient que la cosa anava mal parada, va voler permetre's la filigrana que l'acta li costés al seu contrincant un ull de la cara. Va començar a escampar la broma que ell pagava els vots tan i tan cars. En Pons i Tusquets va començar a abocar pel broc gros i el pas d'aquelles eleccions ha marcat una època de prosperitat econòmica en la comarca olotina. El candidat triomfant va tenir, ben entès, el cens sencer, però la broma li va costar uns cent mil duros. Naturalment, el senyor Pons i Tusquets es pot permetre tranquil·lament aquestes fantasies i no se'n va sentir ni aquella casa tan magnífica, de color de sabó Heno de Pravia, que posseeix.

L'elector olotí, per tant, està un si és no és desmoralitzat. No és d'estranyar, doncs, que en certa ocasió tingués lloc l'escena que anem a contar. Era dia d'eleccions i un propagandista va anar a trobar dos pagesos, que estaven a veure venir, tot prenent el sol a la vora d'un marge.

— I bé, com ho tenim això de les votacions? — els va preguntar amb aire insinuant.

— Sí, mireu — varen contestar els pagesos amb to sorneguer —, nosaltres parlàvem de *cinconta* pessetes...

* * *

Olot, terra de pintors... Vayreda, Llavanera, Iu Pascual, Mallol, Domènec Carles, Rafael Llimona, Galwey, han contribuït extraordinàriament a l'enorme fama pictòrica que gaudeix la comarca olotina. L'habitual d'aquells bassals està perfectament avesat a trobar cada deu passes un pintor encarat amb el paisatge.

No és d'estranyar, doncs, que el jovent de la colònia, en alguns dies d'avorriment s'hagin dedicat a la recerca de pintors amb el mateix esperit d'aquell que busca bolets. Cap al tard, podíeu sentir alguna noia que tornava de la Font Mirxina i deia, tota desilusionada:

— Avui no n'he trobat cap!

El fet és que l'Iu Pascual té nou o deu automòbils. Uns, per anar a pintar paisatges a peu pla; altres, més potents, dedicats al paisatge muntanyenc. En fi: l'Iu Pascual té un automòbil per cada mena de paisatge. De manera que, quan el veuen sortir de casa seva, els veïns ja es poden dir:

— Avui pintarà un quadret amb un prat tranquil i dues vaques al fons...

* * *

Olot, terra de carlin... Evidentment, però també els carlins d'Olot han evolucionat d'una manera considerable. Un d'ells, molt famós per cert, feia de tant en tant una visita, de rigorós incògnit, a una casa que en diuen l'Infern. Quan entrava el carlí famós, la mestressa apagava tots els llums per tal de donar-li tota mena de garanties d'impunitat. Quan se n'havia anat, la bona dona donava una discreta explicació als altres clients:

— Dispensin que els hagi deixat a les fosques, però era un senyor de tant compromís... El senyor Tal, afigurin-se!

Però no solament els carlins han estat famosos a Olot. Hi ha hagut també, cada republicà! Un dels més coneguts, el senyor Jaume que li deien, era un home considerable. El senyor Jaume estava una mica delicat de salut. Un dia, un amic seu li va preguntar com es trobava.

— Res, home — va contestar —. Tota la nit que renego i encara no em trobo bé...

Quan la Guerra civil, els carlins van entrar bèl·licament a casa seva. El senyor Jaume va tenir la perfecta sensació que la seva fama de republicà l'havia perdut. No obstant, va proposar una solució transactòria:

— Si no us fa res — els va dir — mateu el meu pare, que és més vell...

JOSEP MARIA PLANES

DIUEN QUE...

En Quim Borralleras, com moltes altres persones honorables, es lleva a l'hora de dinar. S'exceptuen d'aquest costum els dies que s'escau algun enterrament al qual calgui anar, perquè En Quim, gran sacerdot de l'amistat, sempre queda bé.

El mal és que els enterraments solen ésser una mica massa aviat, i un cop acomiadat el dol resten unes hores que En Quim, per manca d'entrenament, no sap com esmerçar.

Sol deixar-se caure a l'Ateneu, a fullejar revistes amb un cert ensopiment.

El majordom de la casa, el Francisco, així que el veu un dia a les dotze, li fa:

— *Buenos días, don Joaquín. ¿Qué, ha habido entierro hoy?*

L'APERITIU

Pernod arran d'aigua. — S'ha dit parlant de l'humor de Charlot que una de les coses que avaloren més aquest humor és l'imprevist. L'imprevist, en Charlot i en tots els caires de la vida, és allò que fa estirar el coll als nostres nervis i els fa mirar una mica per damunt d'aquella gran butaca de la indiferència en la qual acostumen a reposar.

En un espectacle esportiu, en una conversa, en un sopar o en una aventura d'amor, que no hi hagi una mica d'imprevist, es pot dir que hi hem perdut els diners.

Com que els homes som una mena de bestioles egoistes i epidèrmiques, resulta que fem veure que vivim uns drames terribles, resulta que l'imprevist d'ordre material, en certs moments de la vida, agafa unes proporcions de deliri, de felicitat completa.

Això m'ho fa pensar alguna sensació que de tant en tant se m'ha produït a la vida, i que sens dubte s'haurà produït a la vida de moltes persones.

I com exemple d'aquesta mena de sensacions, puc citar entre les que poseeixo a la meva colleció de records, la del «Pernod» de l'imprevist.

Tothom sap que en un café que s'estimi, en una terrassa produïda segons les exigències del confort, si demaneu un «Pernod» autèntic vindrà un cambrer cerimoniós, i us portarà tot el servei necessari. Si sou conegut dels cambrers us farà una mesura liberal, us ajudarà a desembolicar el sucre i us dosificarà el gel al vostre gust. Si el cambrer no us coneix o té el vici d'ésser antialcohòlic — que de tot hi ha en aquest món — no us donarà ni una gota més de les reglamentàries, i encara escatimarà el somriure, i si badeu una mica us servirà un Pernod falsificat.

Aquest aperitiu que és el millor de tots, us arribarà a ésser familiar, d'acord amb un paisatge de fils de tramvia, d'autocars, i de gossos fets a màquina. Lligarà amb el color de la combinació — no més que una mica visible, naturalment — de la senyora que teniu a quatre passes i mitja. El fet del costum i de la manca d'imprevist arribarà a esmortuir la consciència del Pernod. Serà una cosa més de les que es produeixen al dia, potser una mica més agradable que les altres.

Però les situacions poden canviar. Imagineu-vos que per oblidar les secreciones literàries i els anuncis lluminosos, passeu uns dies d'odissea vergonyant i espitregada, en companyia de quatre pescadors, dins d'una barca confitada que fa pudor de tots els àcids de la mar.

Heu pasat una mica de temporal, i arribeu a la platja d'un poble de mariners, amb la pinzellada mínima de confort. Vora la platja hi ha un café; tocant a la porta del cau de les begudes i les mosques, hi ha llaguts amorrats, escates de peix, espines i gats patibularis, les algues floten amb una irritació del seu perfum concentrat. Es un espectacle pur i sense maquillatge.

Abans us heu tirat a l'aigua, i esparracats com aneu, teniu una set i una gana que us aixequen. Però el destí implacable ja us ha fet saber per endavant que no podeu ésser massa exigents en el ram de la beguda. Aquests cafès esmirriats i pobres, que la majoria de les vegades fien al *pauvre pêcheur*, giren un suc negre que en diuen café, i uns líquids més o menys de color de barba de frare que en diuen rom i conyac, i que els acostumen a fabricar a les portes mateixes de l'infern. Com aperitiu, i com a beguda de totes hores, el mariner beu un vermut llepissós que ve de l'hospici dels vermuts.

Quan ja sabeu del mal que heu de morir, un dia, en el café més trist, us trobeu amb un home que diu: «També tenim això». I «això» és una botella de Pernod del més legítim que dormia com la Bella Adormida al Bosc esperant algú que li inquietés el tap de suro. Fa anys que la tenen al café; una vegada la va portar un home estrany, un francés que tenia les barbes tallades en forma de mandolina, i renegava com un oriol. No li varen pagar amb moneda, sinó a canvi d'una anxova que anava de primera per salar, i que el francès no n'havia vist mai de tan grassa.

Els pescadors no hi han volgut saber res amb la botella de Pernod, només — d'això fa quatre anys — un grec que venia amb una barca coralera en va beure una mica... El cafeter us explica tota la història, us posa la mesura que voleu, us deixa improvisar la preparació, i quatre mariners que teniu a la vora us prenen per un ximple.

Però el Pernod arran d'aigua, i en aquelles condicions que s'ha produït, es venja del vostre temperament de desmenjats, us fa la imprevisió de tots els Pernods que heu pres a la vida, agafant-ne de cada un l'instant de les excellències. No és millor ni pitjor que molts d'altres. Tota la seva força està en l'escenari, tota la seva meravella està en l'imprevist. Es el Charlot dels aperitius.

El mateix que passa amb aquest Pernod pot passar amb el senyal de l'orella d'una dona, amb un llibre, amb un cigarret o amb una idea abstracta.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

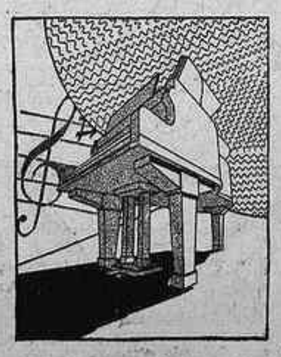

CHASSAIGNE FRÈRES
Casa fundada en 1864
PIANOS - AUTOPIANOS
Terminis — Més de 31.000 en ús — Lloguers
TELÈFON 16086 - CLARIS, 43 - BARCELONA

GRAVATS TIPOGRÀFICS BADAL I CAMATS París, 201. Telèfon 74071

(c) Ministerio de Cultura 2006

NOTES ANGLESES

L'US DEL CORREU

Al cap de pocs dies de començar la meva vida a Anglaterra, vaig perdre un paraigua — cas freqüent en la meva existència. L'havia perdut, em semblava, en un trajecte que em començava a esdevenir habitual: Birkenhead-Park a Liverpool-Central. Vaig reclamar-lo aquí, al diposit d'objectes perduts. No hi era.

— Deu ésser a Birkenhead-Central — van dir-me.

Vaig comentar-ho amb un professor universitari:

— Ara em tocarà d'anar a Birkenhead-Central — vaig dir.

— No: per què? — va saltar —: escriviu.

— Escriure? — vaig fer, bon tros admirat.

— Naturalment. Com era el paraigua? — I sense esperar la meva resposta va treure l'estilogràfica i va començar a redactar la carta: «Ahir en el trajecte B'head-Park a L'opool-Central crec haver perdut un paraigua així i així... Us agrairé que em digueu si ha estat recollit a B'head-Central.»

L'endemà tenia la resposta en una postal impresa — prova que es tractava d'un procediment habitual. La meva *lost ombrella* no havia estat recollida. M'havia estalviat un viatge en va.

— A Espanya — va dir-me el professor, tot comentant-ho — no s'utilitza el correu com aquí... i el que és pitjor — va afegir somrient —, sovint no es contesten les cartes. No fa gaires anys, hi havia a X (el nom d'una universitat anglesa) un *lecturer* espanyol al qual vaig haver d'escriure per qüestions professionals. No en vaig tenir resposta. Vaig insistir al cap d'algun temps, en termes una mica sorpresos. Llavors vaig rebre'n un mot: em sostenia no haver rebut la meva primera carta. «Us agrairé — vaig insistir — que esbrineu què pot haver esdevingut aquesta carta, perquè una carta no s'ha de perdre. I com que recordo perfectament el dia, l'hora i el lloc on vaig dipositar-la, cas que no aparegui, faré la pertinent reclamació al cap del servei de correus en aquesta localitat.» Tot seguit la carta fou trobada dins un vell armari on l'havien posada — deia el *lecturer d'espanyol* — durant una absència seva.

L'anècdota va semblar-me molt característica, i ella i la pèrdua del paraigua van constituir la meva iniciació en aquest aspecte de la vida anglesa. Em semblava, tanmateix, que l'amenaça del professor era completament gratuita i que havia estat feta solament per espantar el seu peresós corresponsal. Perquè — deia entre mi — ¿es pot retrobar una carta, perduda dies ha, per molt que se sàpiga el lloc, el dia i l'hora en què s'ha dipositat? Innocència selvàtica! Un dia vaig rebre per correu un tros de faixa de diari. La faixa duia la meva adreça i era adherida a un imprès: «L'article que s'ha separat de l'adjunta faixa — deia l'imprès — no pot de moment ésser identificat. Pot, tanmateix, haver-vos pervingut separadament o haver estat tornat a l'expeditor; però si no l'heu rebut i esteu segur que no ha estat tornat a l'expeditor, ulteriors recerques seran fetes, si així ho desitgeu, sols que aquesta fulla sigui omplerta i enviada, junt amb la faixa, a *The Controller*, London, etc. Si ulteriors recerques no són desitjades, aquesta fulla ha d'ésser destruïda.» Cinc compartiments havien d'ésser-hi omplerts, i deia un d'ells: lloc, data i hora en què l'objecte ha estat tirat al correu. Evidentment l'amenaça del professor recolzava sobre un fonament real.

Jo no tenia interès que es fessin ulteriors recerques, però no vaig complir la recomanació de destruir la fulla. Procedent d'un país on el servei de correus concedeix tan poca importància als impresos, aquell tros de faixa de diari, recollit tan curosament, i encastat en aquell full, tenia la valor d'un símbol. El conservo encara.

Diguem, però, que si una semblant organització demostra una sollicitud portada a l'extrem, demostra també que el desprendiment de faixes, rètols o etiquetes, no deu ésser massa excepcional en el servei postal anglès. La mar en té la culpa. Per evitar els efectes de les tempestats del Canal, les administracions d'alguns diaris del Continent reforcen llurs faixes en els exemplars adreçats a Anglaterra. Els nostres diaris haurien de fer-ho també. Les faixes de *La Publicitat* i de *La Nau* arriben gairebé sempre trencades; les de *La Veu* resisteixen una mica més. De vegades la violència dels temporals deu ésser tan gran que àdhuc les faixes reforçades es trenquen; la que conservo és del *Journal de Genève*.

I puix que parlem dels nostres periòdics en llurs relacions amb Anglaterra, convindria potser fer observar que les revistes acostumen a dur un franqueig insuficient. Una revista ilustrada de gran format, m'era tramesa amb un segell de dos cèntims curiosament encavalcat, gairebé invisible, al caire del gran sobre. I com que, Anglaterra, els efectes insuficientment franquejats són taxats amb el doble del que manca, vaig arribar a pagar set penics i mig (cap a 80 cèntims espanyols) de *postage due*.

De tota manera és preferible això al procediment emprat en el servei de Correus espanyol per als casos de franqueig insuficient dins el «territori nacional». Ja el coneixeu: la carta o efecte és detingut a l'Administració de partida; si l'expeditor és conegut li és tramès un avís; si no, l'avís és tramès al destinatari, perquè envii a aquella Administració els segells que manquen. Resultat: un endarreriment d'alguns dies en la recepció de la carta, amb el risc, o l'efectivitat, dels perjudicis conseqüents.

A mesura que m'anava endinsant en la vida anglesa, comprenia cada cop més l'ús extraordinari que s'hi fa de la correspondència. Extraordinari, ben entès, comparat amb l'ús corrent a les nostres latituds: normal, però si es tenen en compte els avantatges innombrables de saber aprofitar-se'n, pot reportar. Casos com els que s'esdevenen a casa nostra foren inconcebibles. Pocs dies ha, vaig rebre una carta d'un senyor, dient-me que li calia veure'm per a un afer que m'interessava. Vaig haver d'anar expressament a Barcelona. Un cop arribat a la seva presència, va dir-me que em mancava un document per a un afer que ell em duia. «Home de Déu — vaig exclamar — no m'ho podia haver dit en la mateixa carta en lloc de fer-me fer un viatge en va per dir-m'ho de paraula!» Els casos similars abunden, i tothom en deu tenir algun en el seu repertori, sia com a protagonista, sia com a víctima.

«Anglaterra és un país que escriu moltes cartes, tal vegada perquè és un dels rars països on és habitual de respondre-hi», ha escrit Salvador de Madariaga en els *Esquisses Londoniennes* del seu llibre *Quatre Espagnols a Londres*. Però l'ús del correu no és solament habitual per a les cartes: tota mena de paquets hi són enviats. Això no és exclusiu d'Anglaterra, però segurament és Anglaterra un dels països on més s'utilitza aquest servei, gairebé desconegut a casa nostra.

En fi, per donar una idea de l'extensió que prenen les relacions escrites a Anglaterra, direm que tota la via acadèmica hi és menada i dirigida per escrit: mai no us serà feta la més petita indicació de paraula, llevat certs casos excepcionals — penso — en què alguna admonició cara a cara sigui necessària. Damunt la meva taula, a la Universitat, trobava tota mena de comunicacions: des de l'avís de guardar, a mitja classe, els dos minuts de silenci, en commemoració de l'armistici, fins a la designació per a formar part d'un tribunal examinador.

Per dir-ho tot: un matí, cap a la fi del primer trimestre, quan ja començava a pensar que qualsevol dia em cridarien per pagar-me el primer quart de l'anualitat, vaig rebre per correu un sobre amb el segell de la Universitat. Un cop obert, vaig trobar-hi un xec. Res més: ja estava pagat.

¿Coneixeu el procediment per mitjà del qual són pagats els professors de les Universitats espanyoles, i qui diu professors, diu qualsevol altre funcionari de l'Estat? No? Doncs si, per atzar, en teniu algun entre les vostres coneixences, no deixeu de preguntar-l'hi. I si tant és que us ho sàpiga explicar en tots els seus detalls, compareu, si us plau, l'expeditiva simplicitat anglesa amb la treballosa complicació espanyola, i no deixeu de considerar l'ús que l'una i l'altra fan del correu, aquella per alleugerir, aquesta per afeixugar.

FERRAN SOLDEVILA

La Pau. — Un bon bany de mar m'aniria bé, però em sembla que l'aigua és massa ferruginosa.

(*Il Travasso.*)

CONFIRMACIÓ

En l'article que sota el títol *Snowden, el Pacificador* publicàvem en la primera pàgina del nostre número anterior, figuraven aquests paràgrafs:

«En aquests moments — potser quan surtin aquestes ratlles s'hi veurà més clar — ningú no sap a quina paret toca. La feina de cinc anys és tota a refer. La gent estranya que aquest aldarull s'hagi mogut només perquè Snowden troba que manquen als comptes d'Anglaterra en la pla Young dos o tres cents milions de marcs a cobrar en un grapat d'anys. Per una quantitat relativament modesta sembla que no hi ha dret a comprometre la pau d'Europa i del món. Tots els pobles interessats han consentit perjudicis més greus. Però no és per això. Encara que es tractés de deu cèntims. S'ha acabat per Snowden el sacrificar els interessos anglesos — que han d'estar per damunt de tot — a totes aquestes històries de la pau europea i de la reconciliació dels pobles. Ja ho sap prou Anglaterra com s'han de reconciliar els pobles; però pagant ella, que s'ho deixin córrer.»

Al cap de pocs dies teníem la satisfacció de veure confirmat aquest punt de vista. En efecte, Jules Sauerwein, en *Le Matin* de diumenge passat, reportava un diàleg entre un redactor del *New York Times* i el propi Snowden:

«— Al capdavall, senyor canceller, no es compendrà gaire fàcilment que Anglaterra faci fracassar la conferència per una suma equivalent a tres milèsimes del seu pressupost anual.

»— Es veritat, respongué Snowden, la suma és petita, però no és això l'essencial. Anglaterra s'ha mostrat tan feble en la seva política exterior en el curs d'aquests darrers anys, que tothom ha abusat d'ella. Ha arribat l'hora que la Gran Bretanya reprengui el lloc al qual li dóna dret la seva posició en el món. Les altres potències han tret avantatges de la nostra incapacitat. Ja és hora que això canvii.»

Per raons estranyes a la nostra voluntat no podem publicar fins la setmana vinent un interviu amb Marcelí Domingo sobre el nou partit republicà socialista.

UNA VISITA A UNAMUNO

Plou a bots i barrals. Sota la pluja, el Bidasoa s'esquitlla de pressa per por de créixer. El dia té un color pàllid de malalt darrera els vidres. Tomba la llum amb un cert llanguiment de femella que, malgrat tot, s'esllavissa. Les hores s'han confós. El mateix poden ésser les cinc del matí que tres quarts de quinze.

Però, tot plegat, fa de seguida olor de poti-poti estiuenc. De seguida, les Galeries Lafayette, amb el seu posat mig figa i mig raïm, donen el to. Hendaya és una gata maula que miola baixet. S'ha fet a la pluja. Certament sota l'impermeable caben moltes coses.

Monsieur Taine, en trobar-se en el cas del periodista, s'hauria lliurat, assenyadament, a previs assaigs ambientals. El periodista no pot. En primer lloc — què voleu que hi faci? — té pressa. El periodista sempre va apressat. (En el fons el secret està en què, al cap i a la fi, Monsieur Taine era un home desvagat.) Demés, Hendaya és més frontera que ciutat.

El senyor Unamuno viu a Hendaya, al capdavall de tot d'un carreret humil i olorós, en una mena de torreta de Sant Gervasi que fos veïna de les Galeries Lafayette. Hi ha al davant de la casa un jardinet polit, petit, bonic, amb un bé de Déu de verdor fresca i una mena de pacífica suggerència clàssica. A la porta dos mots senzills: «Villa Marie». I a sota de cada un, en negre funerari i tràgic, una creu. La casa, sòbria, estricta, ben arranjada, positivament acollidora sense afalac.

Però el senyor Unamuno és al Grand Café jugant al mus. I al cafè, en efecte, don Miguel presideix una partida de jugaires. Aixeca els ulls, darrera la rodona inquisició de les ulleres, fa un ample gest amical i demana permís per a seguir, un instant, el joc.

Assegut a la taula propera, espero el moment únic i solemne en què don Miguel hagi de cridar escopint-lo a les cares de's companys: «Ordago a la grande», però els fats no volen concedir-me aquesta gràcia. La partida acaba. Don Miguel ha perdut dos punts. S'aixeca i se m'acosta.

Té la mateixa alta i ferrenya fortitud de sempre. Ferma i ben plantada, la córpora no s'ha aclofat ni esllanguit, la blancor absoluta del cabell i de la barba li dóna certa austeritat sanitosa de vell rejovenit. Camina segur, àgil, sense bastó i sense fadiga. Els ulls tenen la brillantor serena, profunda i agressiva, tan escaientment subratlladora de la seva paraula abundosa, magnífica i decisiva.

Don Miguel està, sortosament, en plena bona salut. Com que m'havien dit que havia sofert una pertorbació en aquesta seva normalitat sanitosa, no puc menys de felicitar-lo pel seu aspecte.

Explica aleshores que fa unes setmanes arribà a esverar-se. Tingué dos desmais, la qual cosa en ell que als 65 anys — els fa el 29 de setembre — no ha tingut ni la més petita alteració de salut, era per esverar. Ha resultat, però, que es tractava d'una petita indisposició intestinal. Unamuno, com tots els homes forts, es complau en la seva fortalesa.

— Sí — repeteix —, no he tingut mai ni una migranya. Tinc un cap molt dur. «Una cabeza vasca» — afegeix com qui proclama una executòria —. I amb la més neta i alta i depurativa característica: la tossuderia. Als bascos poden guanyar-nos en moltes coses, però en tossuderia, no. Diuen que els aragonesos claven els claus a la paret a cops de cap; els bascos també, però amb la punta cap enfora.

Dintre el cafè segueix la conversa, a fora segueix la pluja. Ni de l'una ni de l'altra puc donar idea als lectors. Ambdues són profuses, abundants i excepcionals. Negada en aquestes aigües i cara al mar, Hendaya s'infla com una esponja. El Bidasoa guilla com un gos, cua entre cames.

Don Miguel llegeix molt, infadigablement; obres filosòfiques estrangeres — alemanyes i angleses — amb preferència. I escriu poc. Algunes poesies, de vegades. «Versos, versos!», crida amb una joiosa exaltació gairebé agressiva.

Una conversa amb Unamuno, si el seu collocutor sap callar i escoltar, iniciant tan sols algunes suggestions, és com l'espectacle d'una nova creació. El món adquireix un nou sentit i hom sospita que és el seu sentit vertader i eternal, substantiu i únic. Passant per la verba inexhaurible del gran escriptor, les coses prenen caires insospitats, significacions sorprenents que, no obstant, prenen de seguida el relleu de l'autenticitat. Així la mort és vida i una illa inhòspita, resseca i grisa és com un «oasi en el desert de la civilització», alguna cosa com un magnífic aixopluc on l'ànima viu divinament la delícia de l'Eternitat.

Dintre el cafè segueix la conversa. A fora segueix la pluja. Algú proposa de sortir. Els amics volen procurar a l'ilustre professor el gaudi, per a ell tan grat, de la deambulació. Però ell recomana que esperem. Cal esperar.

En aquests darrers anys i segons he pogut escatir, sentint-lo ara, la conversa, el monòleg d'Unamuno ha guanyat una gràcia nova, ben fruitada: l'humorisme. Té, en aquest rengle, molt notables manifestacions. És una dada plena de significació.

Segueix plovent. Seguim esperant.

— Però, don Miguel, això durarà qui sap el temps — li diu algú, invitant-lo a sortir.

Ell, aleshores, mira el cel, mira la tarda tota sencera amb una sola ullada i arronçant l'espatlla va i diu:

— Quant voleu que duri? Un moment o altre escamparà. Tornem a jugar, si els sembla.

A dintre el cafè segueix la conversa. A fora, m'adono que segueix la pluja.

RAFAEL MARQUINA

Hendaya, agost.

El Concurs de MIRADOR

Quines cinc persones voldríeu veure dintre el "Tubo de la Risa"?

Atenent circumstàncies que ens han estat indicades, hem decidit ampliar una setmana més l'admissió de butlletins de votació per al nostre concurs. Per tant, les Bases que avui reproduïm contenen les dates modificades d'acord amb aquesta decisió que hem pres. Així, doncs, els nostres lectors que encara no s'hagin decidit tenen una setmana més per omplir la candidatura.

Estem contents de l'afluència de butlletins. Són nombrosos els que cada dia rebem. El que ens sap greu és que no podrem publicar (en tal cas necessitaríem tot un número) gran part dels butlletins, uns interessants per la combinació de noms, d'altre per l'afegitó humorístic que porten aquests. Potser, però, podrem oferir-ne alguns de mostra.

Encara que els primers llocs ara ja són previsibles, no volem ésser indiscrets amb nosaltres mateixos.

BASES

1. El concurs està dotat de quatre premis: Primer premi, 100 pessetes de llibres; segon premi, 50 pessetes de llibres; tercer i quart premis, 25 pessetes de llibres cada un.

2. La votació es farà mitjançant el butlletí inserit en la pàgina 7 d'aquest número.

3. Els butlletins, degudament omplerts amb els cinc noms escollits pel lector, hauran d'arribar a la redacció de MIRADOR (Pelai, 62) per tot el dia 29 del mes corrent.

4. El votant pot no signar el seu butlletí. En aquest cas cal que adopti un lema o una contrasenya per justificar la paternitat de la seva votació en el cas que li escaigués un dels premis que oferim.

5. El dia 30, a la redacció de MIRADOR, es procedirà a l'escrutini dels butlletins rebuts. Els noms dels cinc *elegits* per majoria de vots per anar al "Tubo de la Risa", seran publicats en el número del dia 5 de setembre. Si es produeix algun empat, es resoldrà atenent-se a l'ordre amb què els noms siguin posats a la llista, donant un punt al primer citat, dos al segon, i així successivament, i atorgant el primer lloc al nom amb menor puntuació.

6. Publicada la llista dels cinc *elegits pel plebiscit*, serà guanyador del primer premi del concurs el lector que hagi tramès una llista igual a la resultant de l'escrutini, no sols en els noms, sinó també en l'ordre de citar-los. En cas de manca de coincidència absoluta, guanyarà la llista més aproximada. Els premis segon, tercer i quart seran atorgats seguint l'ordre d'aproximació, de més a menys, de la llista guanyadora.

7. Publicat el resultat del concurs en el número de MIRADOR corresponent al dia 5 de setembre, el guanyador podrà passar per la nostra redacció, de 7 a 8 del vespre, a recollir el val mitjançant el qual podrà retirar a la Llibreria Francesa o a la Llibreria Catalònia els llibres que triï al seu complet albir.

8. MIRADOR es reserva el dret d'anul·lar els vots que, a criteri del setmanari, no puguin ésser inclosos en el concurs per raons justificades.

GRAN SASTRERIA LAIETANA
LA DEL RELLOTGE
ELEGANCIA - PROMPTITUD - ECONOMIA
Extens i variat assortit en les novetats que la moda imposa
Veritable i garantitzat tall americà
Trajos estam i fresc, a mida, des de . . 75 pessetes
Pantalons tennis a mida, des de. . . . 18 a 115 »
TALLADORS DE PRIMER ORDRE
40, VIA LAIETANA, 40
TELÈFON 12446

EL MILLOR HOMENATGE A POMPEU FABRA

Primer cal vendre gramàtiques

Es venen o no es venen llibres? Això és el que ara es discuteix una vegada més. Heus ací un tema que mai no passarà de moda a jutjar pels comentaris que cada dos per tres motiva. Mal per mal, felicitem-nos que així sigui.

L'opinió general recollida aquests dies, ha dictaminat novament que sí que se'n venen, per bé que no en la proporció que un hom voldria. Que certament que es registra, de tant en tant, un cert avenç, però que és tan migradet que bé pot dir-se que l'augment de venda no és tal com seria de desitjar, ni de bon tros.

Ara bé; hem de sorpendre'ns d'aquests migradíssims avenços? Si volem ésser tots plegats una mica sincers, si volem posar-nos serenament la mà al pit — per dir-ho altrament —, haurem de concloure que tal com estan les coses això no ha d'estranyar-nos ni gens ni mica. Més aviat ens hauria de sobtar, gosaríem dir, que encara arribem a registrar petites millores, per molt insignificants que siguin.

L'augment de lectors (¿per què massa sovint s'escriu llegidors?) a casa nostra ha d'anar estretament lligat, al nostre entendre, a l'acreixement de l'estudi de la gramàtica. Aquesta assignatura, cal reconèixer-ho, no compta pas amb massa seguidors. Hauria d'ésser la més ben peixada, i, en canvi, es veu obligada a fer el trist paper de ventafocs de la nostra cultura. Els comptats cavallers que han decidit de rompre llances en honor d'ella, són tan pocs, que fa pena de veure com breguen en mig de la més gran indiferència. I bé; ¿ens serà permesa una definició? El dia que es venguin gramàtiques com el pa que mengem, la venda del llibre vindrà ella sola per les seves passes comptades.

Tan poc com costaria que cada individu es decidís a adquirir una gramàtica i que després hi donés una bona llegida. Gent com som habituats a l'autodidactisme — inclús en els comptats casos en què podem passar-nos-en — no ens hauria de venir d'una cosa més a apendre per compte exclusiu nostre. Al capdavall, qui més qui menys té necessitat alguna vegada de redactar quatre mots. Per vanitat i satisfacció de nosaltres mateixos, hem de sentir-nos empesos a quedar una mica dignament davant la persona que ha de rebre unes ratlles nostres. El suposar que difícilment serem correspostos — de vegades és molt suposar — amb un redactat discret, no ha de fer-nos desistir del nostre projecte. Al cap i a l'últim, allò que ha d'esperonar-nos a fer degudament les coses és el quedar bé nosaltres. Per altra banda, com més serem a expressar-nos amb una discreció mínima, més seran els nous adeptes que arrossegarem, per temor a seguir fent un mal paper per més temps. Una cosa per la qual no podem passar, és que se'ns retregui els temps escolars com a pretext. Opinem que el que cal és una mica de bona voluntat. Un quart diari a llegir una pàgina de gramàtica, tothom pot despendre'l. Qui més qui menys tindrà una afició ben arrelada que fet i fet li pendrà un parell d'hores diàries. Quinze minuts, doncs, que haurem manllevat a la nostra dèria, sense que aquesta en pateixi massa, bé poden dedicar-se a l'art de construir i ortografiar normalment els mots, si això ens ha de reportar la tranquil·litat de la nostra consciència, si altra cosa no.

I per damunt de tot, quan es té la sort de poder comptar amb una gramàtica que ha estat redactada per un home que es diu Pompeu Fabra, aquesta obligació que tots tenim i que venim al·ludint, es transforma automàticament en un esplai. El nostre gramàtic tot us ho dóna solucionat, però en forma clara i precisa, sense enfarfecs i de la manera més simple. Tots els esculls han estat salvats, amb aquella elegància i amb aquella seguretat de l'home que sap on va. I aquesta seguretat en l'obra d'un home, no ens dolgui de dir-ho, rarament la trobarem a casa nostra, una vegada exceptuada la figura de Lluís Millet, l'única que de moment se'ns ha acudit.

Aquests dies s'està homenatjant el nostre gramàtic, l'home al qual devem més, per tal com en donar-nos una gramàtica perfecta, ha permès que recobréssim plenament l'expressió per arreconar aquell balbuceig dels anys darrers. La gent no es mostra pas massa gasiva i cal suposar que seguirà captenint-se com cal. Però s'ha d'honorar encara més pràcticament el mestre. Res més senzill que d'aprofitar les seves ensenyances i, sobretot, fem tots plegats que no hagi d'esgargamellar-se tan inútilment. És realment descoratjador que cada dos per tres se'ns hagi de maldar sobre l'ús del *doncs* causal o el veritable significat del mot *freturar*, després de les incomptables palmetades que hem hagut de rebre. Tant com vetllar per la seva vellesa — a despit dels seus seixanta anys vessa joventut per tots quatre costats —, Pompeu Fabra ens agrairà que tots plegats ens hi fixem una mica més a escoltar els seus renys.

I fet una mica de pas a la vàlvula del nostre entusiasme pel mestre, sigui'ns permès d'insistir sobre el nostre punt de vista. Cal vendre gramàtiques. El dia que això serà un fet, i que, per tant, tots sabrem una mica aquesta assignatura, no ho dubteu gens, aleshores serà arribat el moment en què el llibre assolirà tiratges que ens faran quedar una mica decentment.

Si la molt ilustre Lliga Regionalista (q. a. c. s.) s'hagués preocupat, en els seus bons temps, de la venda de gramàtiques, la nostra situació cultural fóra bastant més florent. Ara que no es podrien evocar aquells famosos àpats servits a milers i milers de comensals. Però cal fer-se ben bé càrrec de les coses i reconèixer un cop més que no es pot matar tot el que és gras.

ENRIC ROIG I QUEROL

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
Jaume I, 11 — Telèfon 11655

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

PUNTUALITZEM

Alto, Estelrich!

Una maniobra sense traça i una frase de dos talls

En el seu article del dia 10, el senyor Joan Estelrich barreja MIRADOR en una qüestió d'anònims privats que diu haver rebut i que en converses particulars atribueix a persones no gens amigues nostres. En el seu article del dia 14, pretén esmenar la "gaffe" destriant, amb maniobra que vol ésser hàbil, MIRADOR de la paternitat d'aquells i insinuant-la a un collaborador nostre.

Maniobra inútil. No publicàrem per casualitat l'article que ha provocat l'exabrupte retolat *Trist descobriment*, sino perquè MIRADOR creia, i creu encara, que el seu contingut versa sobre una matèria perfectament opinable i perquè en ell es fa ús d'un dret de crítica que ningú no té el dret de restringir. Naturalment, també reconeixem al senyor Estelrich el dret d'oposar-se a les afirmacions contingudes en l'article de referncia, però no el de deixar aquestes a un costat i llançar-se d'una manera impetuosa i grollera contra el seu autor.

Davant de MIRADOR hi ha persones perfectament conegudes, que van creure publicable l'article i, per tant, volen assumir la responsabilitat de la seva publicació. Si no fos així, aquell article hauria estat refusat. No cal que el senyor Estelrich ens ofereixi, tot perdonant-nos la vida, una escapatòria. No la necessitem, perquè recollim com a propis els atacs dirigits al nostre company.

I afegim que qui fa aquelles insinuacions a dalt esmentades i no les pot provar, li podem dir copiant-lo: "Sense exageració, sense ira, aquest home ha trepitjat les regles entre cavallers, les regles entre companys, les regles entre amics. En un país com Anglaterra, per exemple, ja no seria admès en societat."

Exigències de la vanitat

Joan Estelrich, en rebullides intermitents del seu ancestralisme de foner balear, agita a mandronades les aigües ensopides del nostre petit món literari: una tempestat en un vas d'aigua, les peripècies de la qual només són seguides per un centenar de persones. Però així hi ha cada any unes quantes temporades Estelrich, i la d'ara és la de més èxit, a jutjar per l'enrenou, no pas pels guanys de qui l'ha promoguda.

Es que la vanitat necessita aliment continu.

Afany d'intervenció

Una situació de dictador cultural és una perspectiva afalagadora per a l'ambició i la vanitat que complexen un temperament dinàmic, exuberant de vitalitat. Però n'hi ha que no volen que una disciplina els sigui imposada, sinó triar-se-la.

A part de les raons respectables que tenim els que no ens volem deixar enrolar—i no som nosaltres sols—, hi ha un altre punt que pot ésser posat a discussió, si cal:

Ha d'estar en les mans d'un sol home, aquest control de tots els afers de cultura?

Punt que automàticament planteja aquest altre:

I per què aquest home ha d'ésser precisament l'Estelrich?

Tots recordem un cas de dictadura espiritual: el de l'Ors. Una sola experiència que no ha deixat ganes a ningú de repetir-la.

No ens referim a la situació d'un Maragall, per exemple (d'aquest Maragall "liquidat" d'una manera tan sumària i tan barroera per un testimoniador qualsevol, però que no ens costaria gens d'anomenar, liquidació que ha estat acollida com un vot a favor per Joan Estelrich, que intervé en l'edició de les obres de Maragall). La lliçó d'un Maragall, per la superioritat i la independència d'aquest, per la seva no intervenció material i directa en cap afer, i per això mateix escoltada per tothom, no és classificable en la mena de monopoli que ambiciona l'Estelrich.

Unió sagrada, tabú pairal davant una inflació de prestigi i una activitat que vessa dels límits que li són propis? Som molts que no ens volem deixar tutelar.

Les qualitats innegables, els indiscutibles mèrits contrets per l'Estelrich troben llur aplicació honorable. Que ell mateix no espatlli les primeres i no rebaixi els segons envaint camps on no és desitjat.

I consti que en aquesta casa, per bé que Joan Estelrich no hi tingui admiradors, no ens hem dedicat a parlar d'ell fins que, per dir-ho vulgarment, ens ha ficat els dits a la boca. (Unes poques anècdotes innòcues, com n'hem explicat d'altres persones, algunes ben pròximes nostres, no són pas cap demostració d'hostilitat.)

Prevèiem, però, que tard o aviat n'hauríem de parlar. Les presses de la seva ambició i l'afalac de la seva vanitat, han avançat l'hora. La seva impulsivitat ha fet que el trobéssim en la nostra òrbita.

Crisi de què?

Comptem per endavant amb la sortida dels esperits pusillànimes i candorosos que ens diran, amb característica cantarella, que no ens disputem, sinó que ens unim. Aquests planys no poden commoure'ns per tal com no són ressò d'una conveniència collectiva, sinó d'una mollesa de caràcter avesat a tota mena de concessions i tolerències supèrflues.

Cal la unió davant una indiscutible utilitat general, no davant el cas d'ara, que no és sinó un cas singularíssim sense altra importància que la que li ha donat l'Estelrich embocant el seu altaveu. Es simplement un cas personal, i cal, doncs, no desviar la qüestió complicant la collectivitat en un tràngol, en el qual no té res a veure, mitjançant una pretesa "crisi del caràcter".

No negarem que existeixi una crisi d'aquesta mena, menys encara negarem que el seu origen es troba en les reiterades decepcions que la conducta dels homes més admirats en diferents ordres ha proporcionat a la dòcil collectivitat. En el present cas, si s'insinua alguna crisi del caràcter, serà probablement la del caràcter del senyor Estelrich.

També volem comptar per endavant que, en la present ocasió, algú repeteixi aquella frase: "Catalunya desfà els seus homes." Es una d'aquelles frases brillants que enlluernen i estalvien de raonar. Pensi's si els homes que hom diu que Catalunya ha desfet, no s'havien desfet ells mateixos.

No som envejosos ni odiem el triomf. Distingim la rebentada de la funció crítica honradament exercida. Per això rebutgem que algú pretengui conjurar-nos a sostenir prestigis en els quals no podem creure. Els prestigis no s'imposen, sinó que es guanyen.

Admetre una altra cosa fóra no ésser lleials ni amb nosaltres mateixos ni amb els interessos de la collectivitat tan sovint invocats.

MIRADOR

Els medis literaris

Copiem d'un *Tractat del debutant* amb què Jean Prévost ha completat una edició recent dels *Consells als joves literats*, de Baudelaire:

«Els medis literaris d'avui, que ja no estan units entre ells contra el burgès per la fraternitat que regnava fa 90 anys, i que prenen els burgesos per còmplices de llurs petites baralles, tenen per al burgès una reputació d'odi mutu i d'extrema malvolença. Aquesta opinió és pueril. La majoria de gent de lletres, fora de llurs obres, són prou apàtics, o prou bons crítics d'ells mateixos, o prou assenyats, per riure's de qui els detesta. Per això quasi mai llur odi no passa als actes, sinó que quasi sempre es dissipa en anècdotes i frases enginyoses.»

«Han existit, aquests darrers temps, persones o grups que dirigien a llurs adversaris amenaces físiques, com puntades de peu, amenaces de duel, i arribaren fins a l'atac a mà armada. Alguns d'aquests personatges es creien segurs de la impunitat gràcies a llurs relacions. No els imiteu: recórrer a aquesta mena d'arguments prova una gran indigència de raó i d'intel·ligència. Però no us deixeu intimidar: més d'un us enviarà cartes d'excusa.»

ADVERTIMENT

Degut a raons d'imperiosa actualitat, trenquem avui el costum de publicar en aquest lloc un conte inèdit. Suposem que els nostres lectors no ens faran cap retret d'aquesta infracció d'una regla que ens havíem imposat.

La rèplica d'En Mínguez

Rebem la següent comunicació impresa, que creiem molt interessant per als nostres lectors:

Barcelona, 19 d'agost de 1929.

Sr. . . . . .

Molt senyor meu:

Excuseu que distregui la vostra atenció amb aquest escrit. Vaig a exposar-vos les raons que m'hi obliguen.

Estelrich publicà a *La Veu de Catalunya* del 14 d'aquest mes un atac de violència extraordinària contra la meva persona. No hi planyia afirmacions la inexactitud de les quals puc demostrar. En vista d'això, vaig redactar una rèplica, que llegireu a continuació, i la vaig enviar el dia 17, a les 4 de la tarda, a la Direcció de *La Veu*.

El dia 18, a les 5, el senyor Pellicena, Director de *La Veu*, em cità al seu despatx. Em notificà que la meva rèplica ja havia quedat impresa, i de fet n'havia ordenat la inserció a l'edició del dia 18. En efecte, em mostrà les galerades. Afegí que, abans de tirar, s'havia repensat i havia decidit convocar-me per a aconsellar-me de publicar la rèplica en un altre periòdic. Endebades vaig fer-li observar que, contra el que ell assegurava, la qüestió no havia nascut a MIRADOR. Les meves afirmacions d'aquell article no havien estat recollides; lluny d'això, Estelrich havia iniciat, des de *La Veu* estant, una campanya injuriosa contra mi. Per tant, em calia defensar-me davant del mateix públic que havia llegit aquelles acusacions. Ens acomiadàrem amb aquests mots del senyor Pellicena: —A l'edició d'aquest vespre, no pot anar, per dificultats materials. M'ho miraré amb simpatia, i veuré si puc publicar-ho demà diumenge. Passeu a les 10 del vespre, i us contestaré concretament.

A les 10, el senyor Pellicena em manifestà: —No puc publicar el vostre article. Seria infringir una norma fixa del nostre diari. Vós ja teniu els vostres periòdics. Jo no em molestaré si hi publiqueu el vostre escrit. Feu-vos càrrec que Estelrich és redactor d'aquest diari.

Vaig replicar: —No tinc cap periòdic. No sóc redactor de cap. I posat que ho fos, la meva honorabilitat queda en suspens, en tant que jo no pugui defensar-me des de *La Veu*, la qual publicà la injúria. Vós em negueu les vostres columnes: recordeu que a Estelrich, en canvi, els altres diaris li donen franca hospitalitat sempre que la demana.

Cortesament, però amb fermesa, el senyor Pellicena reiterà le seva negativa. Conclogué: —No puc fer sinó una cosa. Si vós no ho publiqueu en cap altre diari que MIRADOR, jo em comprometo formalment a no inserir a *La Veu* una ratlla més sobre aquest afer.

Així s'acabà la conferència. Ignoro encara quines circunstàncies decidiren les vacil·lacions del senyor Pellicena. Per la meva part, no he volgut recórrer als altres diaris: per a sincerar-me, m'interessava de moment *La Veu*. No havent pogut obtenir-ho, m'ha calgut fer un sacrifici i costejar-me l'edició de la meva defensa.

A continuació, publico els dos documents. L'un ha estat protegit per una edició considerable. L'altre surt aquí per primera vegada: prego, doncs, a tothom, particulars i empreses periodístiques, que li donin la major publicitat.

Us saluda molt atentament,

JOAN MINGUEZ

(A continuació és transcrit l'article d'Estelrich. El passem per alt per entendre que la major part dels nostres lectors el coneixen. I segueix després la rèplica:)

Estelrich, valent-se de l'hospitalitat d'aquest diari, hi ha publicat un atac contra mi. El lector recordarà segurament els termes del seu article. Per la meva part, no abusaré de l'atenció del lector ni de l'hospitalitat del diari. Em limitaré, doncs, a defensar-me d'unes acusacions.

Abans de tot, precisaré que vaig publicar un article a MIRADOR exposant els perills de l'orientació donada a la F. B. M. pel seu director. En compte de rebatre les meves afirmacions, de les quals únicament diu que són discutibles, Estelrich vol localitzar l'afer a una qüestió personal.

Com a subscriptor de la F. B. M., he estimat sempre indiscutible el meu dret a la crítica. Aquest dret el té sempre tot aquell qui compra un llibre, encara que no sigui la crítica la seva habitual activitat.

Tenia, a més a més, un dret evident a signar l'article o a deixar de signar-lo. Ara bé: en el meu cas, per a poder parlar com a simple lector, em calia renunciar a la meva personalitat de collaborador de l'empresa. Per evitar que les meves queixes—tal com s'ha esdevingut, precisament — poguessin ésser atribuïdes a la meva enemistat amb Estelrich, vaig decidir no signar-lo. Hi vaig posar de moment les meves inicials. Quan algú va advertir-me que, en un món literari tan reduït com el nostre, les inicials eren tan explícites com el nom, determinàrem substituir-ne una. És, doncs, evident que, si el meu escrit aspirava a contundència, calia desviar-ne tota qüestió personalista. Llevat d'aquest desig, res no em vedava de signar-lo: la meva independència literària i política em permet d'assumir-ne la responsabilitat. Vaig parlar com a lector, recollint tan sols fets públicament coneguts: han contestat al collaborador. Quedo, doncs, obligat a precisar en aquestes mateixes planes les meves relacions amb la F. B. M. i el seu director.

Estelrich m'invità a collaborar, i vaig acceptar. Magrinyà i jo traduírem el Tibul. Després em fou encarregat el text i la traducció de Properci, sota la revisió de Joaquim Balcells i Carles Riba, en les condicions habituals. La tasca fou executada sense cap incident: tant Balcells com Riba treballaren amb mi en una cordial avinença. Adhuc, quant al text, vaig tenir la sort de poder suggerir alguna variant inèdita: recordo que el doctor Balcells va felicitar-me. Els revisors, doncs, NO es queixaren del meu treball.

Tot havia rotllat sense entrebancs. Però, llesta l'obra, un dels revisors allegà que la revisió d'un volum tan dens com el Properci (un 20 ó un 30 per cent més extens que els altres) no era compensada amb els honoraris habituals. Davant d'això, Riba va obtenir una indemnització en metàl·lic. Al doctor Balcells, sense prevenir-lo d'aquesta suplantació (així va confessar-m'ho el digne professor en un sopar) Estelrich decidí compensar-lo inscrivint el seu nom com a establidor del text, en compte de posar-hi el meu. Aquest és el fet escandalós. La meva acusació no és vaga: tinc totes les proves necessàries. El Departament de xecs del Banc de Catalunya, la meva comptabilitat, la de la Fundació, tot això respon de l'exactitud d'aquest fet.

Com vaig reaccionar davant d'aquesta espoliació? Vaig advertir lleialment Estelrich que si el volum sortia al carrer així, jo em veuria obligat a parlar. Estelrich, d'una manera ben expeditiva, va tirar endavant. Què em calia fer? Vaig consultar el cas, i m'aconsellaren que no fes soroll: la Fundació acabava de néixer i no li convenia l'escàndol. Per amor a la Fundació, doncs, vaig suportar l'afront en silenci.

I hauria callat sempre, per un esperit de disciplina que avui reconec equivocat: cal que les coses transcendeixin, per evitar que nous abusos es perpetrin en l'ombra. Crec haver demostrat com estimo la Fundació. Fins avui, encara, he assistit sempre que he pogut als actes oficials, per entendre (i Estelrich no ha ignorat mai els meus sentiments) que la Fundació no és culpable de les arbitrarietats del seu director. La F. B. M. serveix uns ideals molt per damunt de tot personalisme.

Doncs: no he traït ningú. Primer perquè no he utilitzat cap secret, sinó que m'he limitat a constatar fets de públic domini. En segon lloc, perquè no estic obligat a ningú: mai no m'he sentit, ni l'hauria acceptada, en dependència d'Estelrich. Altrament, a casa seva mateix, en aquella ocasió, li vaig retreure l'indignitat del seu procedir.

He demostrat que els revisors no hagueren d'excedir-se sinó *per mor de l'extensió de l'obra de Properci*, salvetat que Estelrich deixa de fer; que NO HI HAGUEREN SANCIONS ECONÒMIQUES. Si no he donat cap més volum a la F. B. M., no ha estat perquè ningú m'hagués exclòs, sinó perquè activitats més remuneradores me'n priven. Ho sap Estelrich i ho sap el doctor Balcells, el qual m'instà recentment (al darrer sopar de la F. B. M.) a rependre les meves tasques.

Estelrich m'atribueix la intenció, en signar amb aquelles inicials, d'exposar el meu amic Magrinyà a ésser sospitat autor d'aquell article. Bastarà contestar que tal sospita és gratuita, puix que anteriorment Estelrich escriví que aquelles inicials eren totalment desconegudes. Altrament, sembla que al món hi ha altra gent amb tals inicials.

Quant a les partícules despectives amb què Estelrich fa precedir el meu cognom, sols recordaré que tinc el mateix de quan ell m'invità a collaborar. Que aquest cognom, i suposo que ell tampoc el seu, no me l'he triat jo. Que la circumstància del meu cognom i de la meva naixença no desvaloritzen, al meu entendre, els meus esforços.

En l'escrit d'Estelrich hi ha una altra qüestió que no puc passar per alt. Diu que rep anònims i me n'insinua la paternitat. La gravetat d'aquesta acusació fa esperar que Estelrich serà més explícit.

Que el lector i la Direcció del diari m'excusin del temps i l'espai que he pres. Però bé em calia defensar-me, si a un article ple d'afirmacions m'han replicat amb la difamació.

I bé, el lector conclourà. Per la meva part, crec cadascú responsable del que afirma. Per això no recullo aquí les altres insinuacions que ofenen la meva honorabilitat. No és el públic qui té de sancionar-les. Les ventilarem en el temps i lloc que es mereixen.

JOAN MINGUEZ

Nota final: Que els senyors al·ludits en aquest escrit m'excusin d'haver-los tingut d'anomenar. No ho faig per a fer-los aparèixer conformes amb la meva actitud: és possible que llur criteri no coincideixi amb el meu. Jo els el respecto. *Unicament els invoco com a testimonis d'uns fets, alguns dels quals ja es justifiquen altrament.*

ELS LLIBRES

STEFAN ZWEIG, **Amok, seguit de Vint-i-quatre hores de la vida d'una dona.** (Biblioteca «A tot vent»).

Fa uns quants mesos, algú es planyia perquè, segons deia, el conte era un gènere abans molt conreat en català i ara a penes era cultivat. Li fou retret que les Edicions de «La Mirada» havien publicat alguns volums de contes i en tenien d'altres en cartera, i que la Biblioteca «A tot vent» anava a inaugurar una col·lecció a base de contes. Podríem haver dit, per la nostra part, que MIRADOR en publica un gairebé a cada número.

Tot esperant que la darrera col·lecció esmentada ens doni els volums anunciats de contistes catalans, ha inaugurat la seva col·lecció amb un llibre de Zweig que conté dues històries curtes, tal com diuen els editors, ja que en català no tenim cap equivalent de la «nouvelle» dels francesos.

Gràcies a les traduccions franceses de Zweig, essent la llengua alamenya poc coneguda entre nosaltres, hem pogut llegir algunes obres de l'escriptor austríac, principalment assaigs. Tant en aquests com en les novelles l'autor ens apareix com un romàntic, si és que aquesta paraula vol dir ben bé apologista de la passió. El tema típic de les narracions de Zweig — almenys pel que li coneixem — és l'explosió violenta dels instints, i del sexual amb preferència.

Ja des del principi de les seves «nouvelles» Zweig crea una atmosfera densa gràcies a la tensió extrema dels sentiments i les situacions. I això, jutjant per les traduccions, no sembla pas aconseguit merament amb artificis d'estil, sino amb una observació aprofundida i un anàlisi aguditzat per la visible influència freudiana. Cal dir que una introspecció així exagerada sembla ultrapassar sovint els límits. El lector arriba a malfiar-se

STEFAN ZWEIG

i a creure que els personatges de Zweig no són exclusivament humans; Gide assegura-ria que el dimoni els té poc o molt posseïts. Gide i potser el mateix Zweig. La protagonista de les *Vint-i-quatre hores de la vida d'una dona* parla de «l'aspecte demoníac de la nostra naturalesa» i de «les forces demoníaques de l'existència». El mateix Zweig ha intitulat *El combat amb el diable* la reunió dels seus assaigs sobre Hölderlin, Kleist i Nietzsche, tres víctimes de la follia. I el protagonista d'*Amok* és també una víctima de la follia tropical coneguda amb aquest nom.

Es que a Zweig, romàntic revoltat, li agraden els atzars que capgiren la vida d'un individu, les catàstrofes que el destrueixen («hi ha una voluptat en l'huracà en fúria», cantava el romàntic Púixkin, que ha esdevingut un clàssic rus).

Tant en *Amok* com en les *Vint-i-quatre hores de la vida d'una dona*, una existència més aviat banal és de cop separada del seu camí normal per la topada amb una persona del sexe contrari i l'afer no es resol en idilli, sinó en tragèdia. Davant la violència de la passió, els protagonistes perden tot control intel·ligent i s'ensorren a l'abisme. La novel·la russa ja ens havia acostumat a aquesta psicologia dels decaiguts contents de llur decaïment. Però allò que en els russos és simplement resignació, en Zweig pren un aire de protesta contra l'ordre, la societat, les conveniències i la recerca d'una finalitat a la vida.

Sobretot en *Amok*, notareu una intuïció poderosa, una gran traça de narrador i un anàlisi ben portat. En canvi, per al nostre gust, en les *Vint-i-quatre hores*, es troba un excés analític que l'estil fugat no arriba a compensar.

No podem, és clar, dir res sobre la fidelitat de la versió que Ernest Martínez Ferrando ha fet de les dues novel·letes de Zweig. Es llegeixen planerament, perquè la prosa d'aquest, barreja estranya de tumulte i de lucidesa, se'n duu al lector planes enllà. El traductor ha reeixit a donar moviment i plàstica a la seva traducció. De tant en tant, però, alguna incorrecció de llenguatge, algun gerundi sobretot, us donen un sotrac.

JUST CABOT

Albiol G. i Riera, S. L.

Passeig de Gràcia, 42 - BARCELONA - Telèfon 15345

Quan vulgueu adquirir una màquina d'escriure consulteu-nos
Aquesta casa és absolutament formal
Màquines de totes marques: noves, reconstruïdes i d'ocasió
Taller ben muntat per a adobs i reconstruccions. Abonaments
Representants de l'atril "KOPI" i multicopistes "PERFECT"

D'UN 5 A UN 10 PER 100 DE DESCOMPTE PRESENTANT AQUEST ANUNCI

OFICINA INTERNACIONAL DE PATENTS I MARQUES

Josep Torre de Mer Sanromà
Advocat

Balmes, 66 • Aragó, 225 • Telèfon 70873

COL·LECCIÓ POPULAR **LES ALES ESTESES** : Dissabte, dia 24, surt el quint volum **MIMÍ PINSON** d'ALFRED DE MUSSET (Traducció de M. Font) : 176 planes UNA pesseta

(c) Ministerio de Cultura 2006

I EL TEATRE

Anne-Marie Goulinat

Després de sis anys de recolliment i silenci, Anne-Marie Goulinat, que tot just acaba de sortir de l'adolescència, ha lliurat «Aux éditions du Raisin», casa Stock de París, el seu primer llibre de versos *Les gammes intérieures*.

Els poemes que edita la casa Stock són escrits de 1923 a 1928. A l'any 1923 l'autora era un infant que escrivia versos d'una elevació de sentiment, d'una tendresa i d'una transparència impressionants. Jo dec a l'amistat de Mlle. Christiane Raimbault, exquisida artista també, la sort raríssima d'haver estat un dels primers a conèixer els poemes d'Anne-Marie Goulinat. la di-

fusió dels quals no havia traspassat fins ara els límits d'un cercle íntim discretíssim. Reclosa dintre d'aquest cercle, en un d'aquells tranquils recons de París, que per dissort desapareixen, propicis a la concentració de l'esperit, Mlle. Goulinat escrivia poemes, com el de la pobra vella venedora de roses:

Pour vivre cependant
elle offrait aux passants
d'éblouissantes roses,
le matin
juste écloses,
o destin!

Jo no sé per quines afinitats, cada vegada que llegia versos d'Anne-Marie Goulinat em venia al pensament el record d'aquella Hélène de Massalka que pels anys de 1772 a 1779 va escriure el seu *Diari*, des dels nou als catorze anys, en la solitud evocadora de l'Abbaye-aux-Bois. Deia Anatole France en un comentari a l'*Histoire d'une grande dame* on l'autor Lucien Perey, pseudònim d'una damisella doctíssima, incloïa el *Journal* d'Hélène Massalka, que si aquesta criatura d'excepció escrivia tan bé, era «perquè sentia fortament i no havia après *el bell estil*». A França una de les coses més difícils deu ésser no apendre el *bell estil* i si hom l'aprèn no conrear-lo, sobretot als quinze anys. Aquest desprendiment a una edat tan accessible a les influències és una cosa extraordinària. Cal, per arribar-hi, una solitud molt poblada, una solitud com la d'Hélène de Massalka a l'Abbaye-aux-Bois o la de Jean Jacques Rousseau en les seves Charmettes.

Aquesta mena de solitud favorable a l'eclosió primerenca d'una sensibilitat, Mlle. Goulinat l'ha trobada, paradoxalment, en el cor de París i en un taller de pintor.

Anne-Marie Goulinat és filla del pintor Goulinat, colorista remarcable i escriptor d'art, autor d'un llibre sobre la composició dels colors ple de ciència i experiència. L'esguard d'Anne-Marie s'ha dilatat des de la infantesa davant la meravella dels colors sàviament agençats. Així, a poc a poc, Mlle. Goulinat ha assimilat les games dels colors, que per una transmutació de valors externes en valors íntimes han esdevingut *Les gammes intérieures* que avui ofereix al públic.

Recer admirable el d'aquesta llar per a una joveníssima artista! Res no hi ha mancat, ni les gràcies d'una bona fada en la persona de Mme. Goulinat, musa del pare i de la filla. Per això, quan Anne-Marie Goulinat ha dedicat el seu llibre «al meu pare i a la meva mare», ha fet més que el gest banal de petita collegiala que exterioritza la seva devoció filial. Amb aquesta dedicatòria ha retut un homenatge justíssim al lloc on la seva sensibilitat d'artista ha trobat els elements necessaris a la seva expansió i a la llibertat de la seva natura poètica talment com Hélène de Massalka hauria pogut dedicar el seu *Diari* a l'Abbaye-aux-Bois o Jean-Jacques les seves *Confessions* a l'aigua i als boscos d'Annecy.

Mlle. Goulinat en el seu taller familiar i selecte de París, sorda al xiuxiueig dels cenacles i dels salons on es fan i desfan les reputacions, ens mostra un tipus de *dona* de lletres tan allunyat del que han popularitzat les escriptores romàntiques George Sand i Louise Colet com de les princeses i duquesses imperials i reals contemporànies que obren les portes de llurs *hôtels* als artistes i poetes amb un gest d'aristocràtica condescendència.

En el seu recolliment i amb el seu silenci — Anne-Maria ha estat batejada «d'enfant silencieux» — ens mostra per contrast la vanitat de totes les exterioritzacions i llur esclat efímer. L'exquisidesa de sentiment i la llibertat interior, sembla dir-nos Mlle. Goulinat, cal recercar-les en l'afinament de la nostra pròpia natura espiritual, car la resta és, prengui el nom que es vulgui, literatura en el sentit pejoratiu del mot. La qual cosa no vol dir, és clar, que la literatura no hi sigui en els versos de Mlle. Goulinat.

La literatura hi és, però filtrada, lentament assimilada amb una instintiva eliminació de tot el que és excessiu, transitori i contrari al propi gust. Els poetes francesos del segle XVI i Racine diríem que han acompanyat sovint el recolliment de Mlle. Goulinat. Adhuc gosem a pensar que el bon «père» Hugo ha jugat més d'un cop amb els rulls d'aquesta criatura silenciosa talment com si encara sabés practicar l'art d'ésser «grand-père». El poema *La mer bretonne*, un dels més ferms de *Les gammes intérieures*, ens permet de mesurar de quina manera *la literatura* es filtra en la sensibilitat del poeta i l'enriqueix sense desvirtuar-la:

J'ai vu la mer bretonne et ses grands plis [moirés
tantôt bleus, tantôt verts, ou pourpres ou [dorés
que visitaient parfois les mouettes neigeuses,
mais sans garder longtemps leurs poses de [baigneuses.
J'ai même vu la mer empâter son miroir
et couler de l'acier sous un ciel gris et noir,
pourtant, je n'ai pas vu la robe des tempêtes
ni l'angoisse peser, lors, sur toutes les têtes.
Mais on m'en a parlé: je sais comment un [jour
des femmes attendaient le deuil ou le retour,
les regards allongés, du haut de la falaise;
car encore une fois, la mer était mauvaise.
Peu à peu, cependant, les barques revenaient.
C'était Jean, c'était Pierre ou Goulven le [benêt.
Lui ne revenait pas... Qui lui? Plus d'un [sans doute.
Mais chacune à l'absent chéri, se donne toute.
Jacques, Robert, André, Jean-Marie... et lui [point.
Par là, joyeux, on se fait signe, on se re- [joint;
par ici, tout sanglote et l'espoir abandonne
les cœurs; non, voyez-les, on te vainct, mer [bretonne,
Ives, Paul et Michel... Un seul ne revint pas.
Mes yeux, je le redis, ont ignoré cela.
Cette image, du moins demeure à jamais [peinte
en eux des grandes eaux une dernière teinte:
la mer est toute grise et le ciel est tout gris,
on ne voit ni douleur ni visages aigris,
mais la mer et le ciel semblent suivre en fu- [mée
l'ombre qui disparait d'una figure aimée.

L'expressió «la robe des tempêtes» és d'una cadència raciniana. En aquesta altra: «Car encore une fois la mer était mauvaise» trobem un regust víctor-huguesc. Però notem de seguida una diferència. Víctor Hugo sol dir: *jo he vist* fins i tot quan no ha vist. Anne-Marie Goulinat ens diu ben ingènuament: *jo no he vist*. En canvi, el que ha vist ens ho expressa amb una emoció continguda, neta de sensibleria i de ficció retòrica.

JOAN ORS

Mitja dotzena

L'any passat començà la temporada de teatre català amb els tres teatres tradicionals: Romea, Novetats i Espanyol.

Acabà la temporada havent-n'hi quatre, perquè s'hi afegí el Talia.

Aquest any s'havia dit que començaria amb cinc, perquè En Borràs va al Nou.

Doncs bé, tot això no és res. Ara ja seran sis, si és que no fan cria en aquest mes. Hi ha un altre teatre que s'obrirà a fi de setembre. Quin? El teatre Goya. I qui hi anirà? A que no ho endevinen?

Elena Jordi!

Ella tota sola.

Amb qui?

Diuen que amb En Nolla. Això ja no és tan segur.

El que sí ho és és que debutarà al Goya. Possiblement amb *La presonera* de Bourdet. I que farà *Le cocu magnifique*, de Crommelynck; unes obres de Molnar, de Sacha Guitry, etc.

Quan la nova va arribar a la Rambla i un antic còmic, ara representant d'empreses sentia els noms de les comèdies i dels autors que li feien l'efecte de pobles d'Amèrica, va dir:

— L'Elena Jordi altre cop i amb aquestes comèdies? Em fa por que aquesta noia no se'ns hagi fet malbé... Vull dir que no se'ns hagi fet intellectual.

DEMANEU pertot el matamosques

RADIOL

El de millor perfum, el més econòmic i l'únic d'eficàcia

LABORATORI CREOTAL, Batista, 12 (S. M.). Telèfon 51822

ELS EMPRESARIS I LA PRÒXIMA TEMPORADA

Lluís Alemany

Al Talia estan en pla de grans reformes. Pintors, fusters i paletes armen un honrat rebombori professional i una polseguera optimista us acompanya fins a la porta del despatx de l'empresari, que és el senyor Lluís Alemany.

— Com ho tenim això?

— Ja ho pot veure, preparant-nos per la pròxima temporada.

— Quan debuteu?

— El 20 de setembre.

— Amb quina obra?

— *L'aire de París*, obra pòstuma de Hennequin, traduïda per Salvador Vilaregut.

— I la companyia?

— La mateixa de la passada temporada: Assumpció Casals, Visita López, Teresa Casanoves, Dolors Pla, Empar Ferràndiz, Jo-

sep Bruguera, Giménez Sales, Jaume Capdevila, Eduard Cabré, Lluís Teixidor, etc. No hi ha variacions, vaja.

— Amb quines obres compteu?

— Amb moltes. Tenim, per exemple, un sainet d'En Roure: *La filla de la portera*; de l'Amichatis, un drama molt original: *Resurrecció*. L'Amichatis s'ha encarregat també de traduir dos vodevils. En Sagarra, En Crehuet, En Millàs-Raurell ens han promès obres. També volem demanar-ne una a En Prudenci Bertrana. A més a més, comptem amb dues grans novetats.

— Es poden saber?

— Home... En fi: es tracta d'una comèdia en tres actes del poeta rossellonès Joan Sebastià Pons.

— I l'altra novetat, quina és?

— La primera obra de teatre que En Marcel·lí Domingo ha escrit en català; un drama en tres actes que es titula *Els princeps caiguts*.

— D'autors que s'hagin presentat espontàniament, n'heu rebut gaires obres?

— Una infinitat. Només us diré que passen de dues centes. Hi ha autor que ell tot sol n'ha portat set...

— Els llegiu tots aquests originals?

— Absolutament tots, i pensem estrenar alguna cosa d'autors novells. Entre tot plegat hem fet una selecció d'una seixantena d'obres, entre les quals escollirem les estrenes a fer en la pròxima temporada.

— I de traduccions, no penseu fer-ne?

— Sí. Precisament el dia 29 surto cap a París per tal d'arreglar la compra d'algunes obres i de fer un contracte per a quedar-nos amb algunes comèdies que s'estrenin la temporada vinent.

— Perfectament. Així, el teatre Talia continuarà la mateixa campanya que vàreu iniciar la temporada passada.

— Això és. Farem tots els esforços per a presentar obres amb la major dignitat possible, i, per altra banda, pretenem portar a cap una mena de rehabilitació del vodevil, allunyant-nos de tot el que sigui mal gust i xavacaneria.

— Molt bé. I referent al nou sistema de pagament dels drets d'autor, quina és l'opinió de vostès?

— Trobem que és una cosa prematura i sobretot inoportuna: una equivocació, en fi.

— Per què?

— Molt senzill: perquè constitueix un desavantatge tant per als autors, com per als empresaris. A nosaltres ens grava extraordinàriament el pressupost, precisament ara que estem en plena crisi teatral i, a més a més, materialment colgats d'impostos.

— Si l'acord perjudica a vostès, doncs, això vol dir que, automàticament, beneficia als autors...

— Tampoc. D'aquí endavant, un empresari no podrà tenir cap mena de contemplació amb una obra que no li porti públic; abans, en canvi, era més fàcil contentar a tothom. Hi ha una altra cosa, encara: tots sabem que les funcions de dissabte i diumenge són les que, de fet, aguanten la temporada. Doncs bé: el diumenge l'autor se'ns emporta el deu per cent de l'entrada, que és la que ha d'anivellar el pressupost setmanal. Demés, ara ens resultarà impossible de fer els programes monstres que, per tal d'atraure la gent, ens veiem obligats a fer en certes èpoques de l'any. Representar dues obres grans ens representa, ara, pagar el vint per cent. Com pot veure, això és exagerat.

— Qui sap...

— Si volem fer una peça, els drets d'autor ja pugen al tretze per cent. Encara que per aquest cantó, el que és nosaltres, ja ho tenim arreglat.

— Com?

— Doncs miri: convertint-nos els empresaris en autors. Nosaltres mateixos ens farem les comèdies en un acte.

— És una bona solució. I si, a més a més, també poguessin escriure's les obres en tres actes, llavors sí que el negoci seria rodó...

CODORNIU

Aquest número ha estat passat per la censura governativa

Els drets d'Autor

Els nostres lectors ja deuen estar informats dels acords que ha pres la Societat d'Autors catalans a propòsit del nou sistema de cobrament dels drets d'autor, que començarà a regir la pròxima temporada.

Fins ara, els autors cobraven un tant per acte i les quantitats variaven segons la cabuda i la importància del teatre. Hi havia també unes tarifes especials per les funcions de tarda que, naturalment, no eren tan ben pagades com les de la nit. De fet, l'autor percebia els mateixos drets tant si la sala estava plena com buida. Ara, amb el nou sistema les coses varien notablement. L'autor cobrarà un deu per cent sobre l'import brut de l'entrada (ens referim, naturalment, a les obres en tres o més actes). Si es representa, a més a més, una obra en un acte, l'empresari ha de pagar el tretze per cent.

Amb aquesta reforma, que ja fa temps que està instituïda a Madrid, a París i a altres capitals, l'autor entra de dret a participar dintre les finances teatrals. Els seus interessos van íntimament lligats amb el de l'empresari i s'instaura entre aquests elements una autèntica col·laboració econòmica.

* * *

Pel que fa referència al teatre català, el nou sistema planteja la següent qüestió: hi sortiran guanyant, els autors?

Hi ha opinions per tots els gustos. Sembla, no obstant, que els autors d'una obra d'èxit hi guanyaran més que abans, mentre que els que no hagin estat afortunats hi perdran, també, més que abans. Aquestes conseqüències, suposant que siguin exactes, no es poden pas aprofitar per a esgrimir-les com un argument en contra. Tots estem perfectament d'acord, ens sembla, que els autors d'obres dolentes no obtinguin una remuneració excessiva.

Una bona pedra de toc per a saber els probables beneficis que la innovació pugui reportar als escriptors, és l'actitud adoptada pels empresaris. Una oposició extremada per part d'aquests, indicaria automàticament que els beneficis del autors seran certament apreciables. No passa pas així, però. Gairebé tots els empresaris amb els quals hem parlat d'aquest afer se'ns han mostrat absolutament conformes amb el nou sistema de pagament de drets. Algun d'ells ens hi ha oposat unes reserves que més aviat ens atreviríem a qualificar de puerils.

— Això em facilita extraordinàriament els tractes amb els autors — ens deia un empresari —. Ens evita, sobretot la sèrie de conflictes que porta aparellats el retirar una obra del cartell. Quan l'autor s'adoni que li pertoquen vuit o deu pessetes per representació, es farà càrrec perfectament del per què li retirem l'obra. No em fa res de donar tres centes pessetes a l'autor si la seva obra fa entrar tres mil a la taquilla. El que és lamentable, és de tenir de pagar noranta pessetes de drets quan, com m'ha passat alguna vegada, l'entrada n'ha reportat unes vuitanta escasses...

La participació directa de l'autor sobre la recaptació és, sense cap mena de dubtes, el sistema més net i més honrat per al cobrament dels seus drets. Això portarà, fatalment, una més gran preocupació per part dels autors a servir els gustos del públic. Aquest fet pot tenir, evidentment, conseqüències enutjoses pel que fa referència a la qualitat literària de les obres, però per altra banda constituirà un saludable avís a aquells que viuen als llims i que escriuen totalment girats d'esquena a la realitat. Les liquidacions de fi de mes els faran tocar una mica de peus a terra.

* * *

El nou sistema porta com a conseqüència fatal, sembla, la desaparició de les obres en un acte. Davant la perspectiva de pagar el deu o el tretze per cent, és probable que els empresaris no sentin un particular entusiasme a protegir la producció de comèdies curtes. Altrament, l'autor d'una obra en un acte — suposem-la mediocre — que tingui la sort de veure-la aparellada en el programa amb una obra en tres actes, d'èxit, participarà directament de l'acceptació de la producció d'altri. Es pot donar, també, el cas completament invers, encara que cal dir que aquest estat de coses no el crea pas la reforma establerta, en el sentit d'empitjorar més les coses del que ho estaven abans.

Els grans plens en el teatre català es produeixen, tots ho sabem, els dies festius. L'autor que tingui la sort que li representin l'obra unes quantes festes farà un bonic negoci. Cinc representacions dominicals produeixen més que no pas dotze de les de dies feiners. Però tampoc això constitueix una part vulnerable del nou sistema, perquè és de creure que l'empresari no disposarà pas els programes per capriciosos motius de protecció a certes persones, sinó que el que li interessa és posar l'obra que li pugui portar més públic.

No ens movem, doncs, d'un cercle viciós: resulta sempre que els autors afavorits seran els que hagin estat més afortunats en la seva obra. Un sistema que imposi aquestes conseqüències ha d'ésser, per tant, rebut amb satisfacció per tothom.

I per acabar, podem dir que les liquidacions de la Societat d'Autors seran, ara més que mai, la demostració exacta de les predileccions del públic. Una mena de *Premi Mirador* sense error possible, vaja.

J. M. P.

LA MUSICA

L'EXCITACIÓ

Si la humanitat no hagués begut vi, ni menjat porc, no hauria arribat a aquesta civilització tan portentosa i admirable. Si abandonés la carn i deixés les begudes excitants, recularia a la bestialitat primitiva, i tornaria als boscos i faria el niu als arbres com els gorilles.

Menjant cuit i bevent fermentat les potències de l'home s'han anat obrint, les facultats se li han aguditzat, les seves obres s'han fet més fines i espirituals, i ha acabat per crear l'art immaterial de la música, que és la flor de la civilització occidental.

Diguem, doncs, que la música ha nascut del menjar porc i el beure vi. Aquelles races que mengen arròs i beuen aigua, viuen de plàtans i xarrupen el suc dels cocos, que per anar a un cel ple de fantasies, es priven de la carn del porc i de la sang dels raïms, no han avençat gaire en la civilització, i per tant no han sabut fer la música en el veritable i alt sentit de la paraula, perquè la música que ells hagin pogut produir no és més que una expansió fisiològica: com el cant dels ocell, el plany del gos o l'udol d'una fera, i no té res a veure amb les sublims creacions de la música de les generacions modernes, i ni tan sols se la pot considerar com l'origen de la nostra, ni com les primeres i balbes manifestacions d'un art que comença a néixer. Es una altra cosa.

Els homes, bevent vi, han excitat la seva imaginació i han exaltat els seus afectes. El vi ha estat el primer estimulant natural, pel poder misteriós que té sobre les facultats espirituals.

Excitats els sentiments i les passions, i enardit l'entusiasme, l'home entra en estat dionisíac, o en vague transport malencònic i sentimental, que són els estats més propicis a la inspiració musical. I llavors sap veure ço que mai sabria trobar en la normal funció de les seves facultats.

L'excitació el porta avant per terreny desconegut; i ja no es perd la conquesta. Fa penetrar en les ombres del que ha d'ésser; i ja no s'oblida el vist. Què hi fa la reacció! L'important és haver arribat ben avant, encara que després es torni enrera. Les fites que s'han plantat queden per sempre; els camins s'han descobert i tothom i a tothora hi pot tornar. Es va dominant el món inconegut.

Per la visió brillant i excitada d'un dia, es pot donar un any d'apagada somnolència. Per la febrosa creació d'una pàgina inspirada i sublim, es poden abandonar mil textos de manses i normals idees.

L'estímul de les facultats creadores pot ésser també d'ordre afectiu, sentimental o ideològic, però no tindrà les conseqüències ni produirà l'empremta de l'excitació física. Desaperixerà el seu efecte després d'haver actuat.

En canvi, l'excitació d'ordre fisiològic, de què venim parlant, obrarà sobre l'òrgan de les facultats psíquiques humanes, li donarà major potència, modificarà la seva constitució i la trasmetrà a les generacions futures.

Per tant: el règim sec; la supressió dels excitants; el vegetarisme i el naturisme, seran les manifestacions atàviques d'una existència fa molts milenaris abandonada; són les estremituds d'una reacció que serveix només de punts per apuntalar-se l'avenç d'una civilització plena de meravelles.

I si fos possible — que no és — que s'imposessin aquests sistemes regressius, la primera que en patiria seria la música, perquè la civilització aniria reculant i marcint-se, començant per desaparèixer les seves més fines, espirituals i avençades formes, entre les quals hi posem la música.

JAUME PAHISSA

— Perquè vegeu si és sòlid aquest model, oferim als compradors un tractament gratuit a can Voronoff i la facultat de pagar-nos en cent anys.

(Glasgow Record.)

RAMON BES & C.A

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utillatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA

Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

(c) Ministerio de Cultura 2006

CINEMA I DISCOS

REPRESES

La setmana darrera els programes de represes dels nostres cinemes s'han animat, puix que no menys de tres films de primera categoria hi han passat: *Una xicota a cada port, Pirata de riu* i *Hotel Imperial*.

Ja saben els nostres lectors que aquesta darrera pel·lícula és l'obra pòstuma del malaguanyat cineasta suec Maurici Stiller, i encara que ni de bon tros sigui el millor espècimen del seu talent, és amb tot un film admirable, d'una construcció ferma, on les imatges es succeeixen amb una lògica sorprenent. Es un art subtil que us pren absolutament. Es un d'aquells films en què l'interès creix a mesura que avança una progressiva graduació. Posats a ésser exigents direm que el final, que per altra part és d'un efecte formidable, no ens acaba de fer el pes. Es l'única restricció que se'ns atina sobre aquesta obra de M. Stiller.

Una xicota a cada port i *Pirata de riu*, que, com escrivíem en un altre lloc, s'assemblen com dos bessons, amb tot i ésser dos dels més admirables films de l'any, passaren per aquí en mig d'una indiferència general del públic i de la crítica. En tots dos campen un remarcable talent sintètic, una abundància d'idees, una intel·ligència de la *cosa* cinematogràfica de primera classe. Creiem que quan l'estrena vàrem ésser els únics de parlar de *Pirata de riu*, i tant de bo tinguéssim la satisfacció que algú ens desmentís aquesta afirmació.

Aquests dos films bé caldria que fossin represos en les nostres sessions a fi de reparar una injustícia.

Víctor McLaglen es revela en tots dos com un actor formidable, fent una composició dels seus rols d'un verisme sorprenent. Ambdós films exploten el tema de l'amistat i en tots dos el gran actor s'ajusta al tipus d'aventurer que gaudeix de la vida com d'un risc permanent; pirata per facècia, home d'honor tothora, abrigant sota la seva constitució atlètica una ànima càndida.

En *Una xicota a cada port*, la nostra Maria Casajoana apareix una bella estona i la subtil Louise Brooks hi fa una «vamp» personalíssima.

També val la pena que citem *Ramona*, d'entre les darreres represes.

El seu autor, E. Carewe, ja fa disset anys que treballa pel cinema i ha produït una formidable quantitat de films, però realment el seu nom no ha adquirit un cert prestigi fins darrerament i a propòsit del seu bell film *Resurrecció*.

Hem elogiat *Ramona* i no ens en penedim. Però, i aquest és el seu defecte primordial, és una obra que repeteix massa aquella, i les repeticions en el cinema, com a tot arreu, són nefastes. A desgrat d'un argument absolutament distint, veient *Ramona* teniu la impressió d'haver vist ja aquelles situacions i les solucions que aquestes troben.

Amb tot, *Ramona* és una obra respectable, que ha arribat simpàticament al cor de les multituds que s'han commogut amb la trista història d'aquella xicota que el destí flagella tan durament.

Per altra banda, la tàctica de llançar al mateix temps el vals avui ja famós arreu del món, ha contribuït a imprimir el nom de *Ramona* en els esperits sobretot femenins i a consolidar la memòria d'aquesta cinta.

Ramona és, fotogràficament, una meravel·la. L'acció la trobem lenta. Hi ha en tota ella una lassitud que fatiga. Algunes escenes haurien d'ésser sonores per a justificar aquella duració o lentitud que retrèiem. Quan Roland canta amb la guitarra per facilitar la fugida de Ramona amb l'indi, per exemple.

La natura, puixantment evocada.

Com saben segurament quasi tots els nostres lectors, E. Carewe està encantat amb Dolores del Río, ja que després d'haver fet *Ramona*, ha tornat a dirigir la «star» mexicana dues voltes més, en *Venjança* i en *Evangelina*. Ningú no negarà al físic de Dolores del Río una atracció i un interès, però per a nosaltres és ella massa igual sempre i el seu joc és limitat i monòton.

J. PALAU

Ja ho sabeu...

— que la pròxima vegada que reveurem Brigitte Helm serà en *Mandràgora*?

— que John Gilbert està de vacances amb la seva nova esposa? Ara és a París.

— que per fi veurem un film de von Stroheim: *La marxa nupcial*?

— que Roland West ha acabat *Ronda nocturna*? Qui vulgui saber qui és Roland West, que vagi a veure *El seu millor cavaller*, amb Norma Talmadge, que ara es pot veure per cinquanta cèntims.

ANTICIPACIÓ

La pròxima temporada

Tenim a les mans els catàlegs de les cases distribuïdores de films per a la pròxima temporada. Fóra per a nosaltres molt còmode reproduir aquí les dades que en ells es troben, però ho creiem gens útil o quasi inútil. Hem preferit, fiant-nos sobretot del nom dels directors, de les indicacions que el personal tècnic de les cases en ha volgut fer i de les crítiques foranes severament controlades unes amb altres, extreure d'aquestes llistes una selecció d'aquelles cintes que possiblement cap bon amic del cinema no voldrà deixar-se perdre. El que pretenem no és fer una guia de l'espectador; és quelcom de més modest. Avançar informacions als nostres lectors amb la seguretat que a tothom agrada assabentar-se com més aviat possibles de les bones noves. Hi ha una fruïció per endavant que cal satisfer.

RAMON NOVARRO en «The Pagan»

* * *

Es probable que un dels esdeveniments de la temporada sigui la presentació d'*Ombres blanques*. No hi ha ningú, creiem, que no hagi sentit parlar d'aquest film, i no participi de l'espectació que la seva pròxima estrena desperta. Filmat per van Dyke a les illes del Pacífic, sonor i amb un argument esplèndid de poesia i veritat, l'entusiasme que ha provocat ha estat unànime i ens fa augurar, doncs, que trobarem en la seva visió aquell plaer que hom experimenta davant les obres mestres autèntiques.

Veurem tabé de van Dyke, *The Pagan*, amb Ramon Novarro.

Junt amb *Ombres blanques*, la casa M. G. M. presenta, amb caràcters de gran superproducció, *La Senda del 98*. L'assumpte, a la lectura, no fa pas una massa excellent impressió, encara que creiem que el talent considerable del seu realitzador, Clarence Brow, n'haurà tret el màxim de partit. Recordem que Clarence Brow és un dels millors realitzadors actuals. L'argument d'aquest film es desenvolupa a l'Alaska, entre cercadors d'or, i Dolores del Río n'és l'intèrpret principal.

Clarence Brow dirigeix així mateix Greta Garbo en *Una dona lleugera*, adaptació d'una novella de Sudermann.

Greta Garbo treballa també sota la direcció de Fred Niblo en *La dama misteriosa*.

De Víctor Seastrom, l'home a qui devem ja dues o tres obres a comptar entre les millors de la producció mundial, veurem *La màscara del diable*, on John Gilbert treballa al costat d'Eve von Berne.

Com que en una nota anterior ens ocupàvem dels dos films de H. Beaumont: *Noies modernes* i *Pegasos moderns*, ens abstenim ara de tornar-hi. Els assenyalem simplement recordant el gran èxit que assoliren a París quan llur estrena.

Buster Keaton es deixarà veure dos cops, en *El cameran* i en un altre film que encara no té nom en la versió castellana.

Després d'*Albada*, el seu primer film fet a Amèrica, Murnau ha fet successivament *Els quatre diables* i *El nostre pa de cada dia*, que seran estrenats tots dos ara. En el primer tornarem a veure Janet Gaynor i hi coneixerem una nova «star» que el talent del gran director alemany ha col·locat tot seguit a la major altura: Mary Duncan, que també fa de protagonista en l'altra obra: *El nostre pa de cada dia*, al costat de Charles Farrell.

Frank Borrage ens torna en dos films. Citem primer *Torrents humans*. El que n'hem llegit ens fa concebre l'esperança que serà un dels millors films de la temporada. El seu assumpte és original i atrevit.

L'altra pel·lícula de l'autor d'*El setè cel*, és *Estels feliços*, amb el mateix repartiment de la pel·lícula que acabem de citar. L'èxit d'*El setè cel* constitueix, ho creiem, una seducció irresistible per a temptar de bell nou l'aventura. Poc afortunat va estar Borrage en la seva segona temptativa, *L'àngel del carrer*. Esperem que ara trobarà l'ocasió de rehabilitar-se del seu erro, puix que tenim en el seu talent una confiança ben raonada.

Janet Gaynor és una artista prou excepcional que bé val la pena que citem també l'altra pel·lícula en la qual la veurem encara: *Cristina*. Sobre aquesta sí que no tenim la més lleu referència; la citem, doncs, solament en atenció a la seva intèrpret, avui per avui insubstituïble en la modalitat d'interpretació que li coneixem.

El mateix farem amb Víctor McLaglen. Les darreres pel·lícules d'aquest actor formidable han estat tan, tan rebeixides, que hem fixat l'atenció sobres les seves próximes aparicions, que seran: *El capità Fuet* i *Visca l'ambició*.

Passem a la producció europea, representada principalment per la Ufa i la Bip.

La Ufa presenta quatre superproduccions amb caràcter excepcional sota la direcció general d'Eric Pommer. Com que d'elles ens ocupàvem en un article anterior sobre *El cinema alemany*, ens restringirem ara a recordar el que aleshores ja dèiem.

Joe Mae ha dirigit *Asfalt* i *El cant del presoner*. La primera és una visió del viure trepidant de les grans urbs, projectada damunt l'existència apassionada d'un simple agent de policia, meravella de tècnica al dir dels competents que l'han vista, que la posen en el primer lloc en la producció alemanya d'enguany. L'altra és l'adaptació de la ja famosa obra teatral de Leonard Frank: *Karl i Ana*.

BRIGITTE HELM

Hans Schwarz ha produït pel seu compte les altres dues superproduccions: *Rapsòdia hongaresa* i *Les falsetats de Nina Petrowna*.

La Ufa presenta igualment un parell de films d'un gran cineasta rus: Waschnek, considerat com un dels millors realitzadors europeus: *Hampa* i *Escàndol*.

A més a més presenta un film realitzat totalment a la Índia, titulat *Cant hindú*, del qual no tenim la més lleu referència, però creiem que el lloc on ha estat filmat pot per ell sol incitar un legítim interès.

E. A. Dupont presenta la seva nova obra *Piccadilly*, amb un *scenario* inèdit del novel·lista Arnold Bennet, conegut bé prou aquí per les traduccions catalanes d'algunes de les seves obres. Esperem que l'autor de *Variété* estarà en aquest nou film a l'altura del gran renom de què gaudeix.

R. Eichberg, pel que es veu, treballa com un negre, ja que no menys que cinc són els films seus que figuren en els catàlegs, dels quals ens han estat assenyalats com a més importants: *Fira de cors* i *Piruetes de la vida*.

En un pròxim article acabarem aquesta rapsòdia de títols, referint-nos principalment a la producció Paramount, Artistes Associats i First National, ja que la present nota es refereix exclusivament a la producció M. G. M., Fox films, Ufa i Bip.

J. P.

Alexandre Arnoux diu...

«Declaro solemnement que a partir del mes de setembre refusaré sense pietat l'assistència a la projecció de tota bobina comportant *girls*, bastidors, desfilades de revistes, cantadors de jazz, debuts triomfants d'una *vedette* rossa o negra, masculina o femenina, europea o americana.»

Aquesta declaració sembla fer eco al que dèiem en un número anterior quan escrivíem: «...tips i retips ja de dancings, botelles de xampany, camises blanques i altres singularitats de les *altes esferes*.»

Tant de bo aquestes manifestacions es multipliquessin i tinguessin eficàcia, ja que l'abús d'aquests temes fàcils ha esdevingut intolerable.

PANORAMA

Joseph von Sternberg

Són molts — escrivíem en un número passat — que creuen que avui el millor director és J. von Sternberg. La tasca d'aquest director s'ha imposat sobtadament a l'atenció general. No ha conegut el seu treball una època preparatòria; ell ha debutat tot seguit amb una obra mestra. Però abans d'arribar a fer pel·lícules von Sternberg ha conegut una existència dura.

Avui té 36 anys. Nasqué, doncs, l'any 1893, a Austria. El seu pare, que era un industrial, s'arruïnà i hagué d'emigrar a l'Amèrica, on el seu fill Joseph arribava a l'edat de quatre anys. Allí féu la seva educació primària, però al 1911 pogué retornar a Viena, on cursà a la Facultat de Filosofia. Per damunt de tot, el teatre i la literatura l'atreien. Per guanyar-se la vida s'ocupava de negocis, però el seu esperit inquiet buscava millor.

BANCROFT i B. COMPSON en un film de von Sternberg

Finalment, en 1920, de retorn a Amèrica, posava els peus en un *studio*. Allí, fent totes les feines imaginables, adquirint una vastíssima experiència de totes les coses cinematogràfiques, passa tres anys, fins que Chaplin li donà l'oportunitat de realitzar un film: *Salvation of untern*, que passà desapercebut, després del qual començà successivament cinc films sense poder-ne acabar cap: tan refractaris eren els *paganos* a les seves innovacions agosarades i personals.

Finalment, la lenta evolució dels públics i de retop dels *producers*, li permeté acabar *La llei de l'hampa*, que fou un revelació i un èxit.

Després ha produït: *L'última ordre*, *Els docks de Nova York*, *Redempció* i *La caseta de Lany Smith*.

Michel Gosel diu, parlant de la seva obra: La fatalitat inexorable i ombrívola travessa les imatges dels seus films. L'amor i el destret hi són sempre presents de forma patética, en els carrers polsosos i miserables on es plau buscar-hi els seus herois. A través de l'embriaguesa, la bestialitat més pronunciada, el seu ull llúcid sap descobrir una imponderable i bella poesia.

Paraules sobre Epstein

Joan Epstein conegué tot seguit l'èxit amb el seu primer film, una adaptació de la novella de Balzac *L'Auberge rouge*. L'èxit, però no la perfecció, ja que Epstein és una d'aquelles personalitats que justament a causa de la seva complexitat, engendren obres atapeïdes d'elements incoherents. La profusió de les seves idees generals, el seu lirisme un xic fumós el perjudicaren en un principi.

Conegué, doncs, un període de provatures. Féu aleshores: *La belle Nivernaise*, *Coeur fidèle* i *L'affiche*.

Films aquests que no conegueren cap èxit, encara que ja foren remarcats per un públic selecte per bé que restringit.

Després vingueren *La glace a trois faces*, que justificà totes les esperances i, tot seguit, dues obres que són ja mestres: *La chute de la maison Usher* i *Finis Terræ*. Aquesta darrera esperem poder-la presentar a Barcelona, la temporada vinent.

Segur de la seva tècnica, alliberat dels prejudicis literaris que en un principi entrebancaven la seva tasca, Epstein és avui madur per a produir films a comparar als més grans.

Amor excessiu de la simplicitat, potser és el perill que amenaça aquest esperit. Esperem confiats en el seu talent i la seva voluntat creadora.

DISCOS

Fins fa no massa temps les úniques concessions del públic espanyol en qüestió de música nacional foren únicament per a la sarsuela, que va esdevenir un gènere característic, avui en franca decadència. Les mateixes preferències de l'auditori culte quan sortien d'ella no anaven a cap manifestació simfònica o teatral nacional, sinó als concerts de la música universal més de moda: l'operística italiana, les escoles simfòniques alemanyes, etc., etc.

Aquest podíem dir-ne desviament musical no tenia res d'estrany; no hi ha hagut fins ara mateix autors les producciones dels quals exigissin l'atenció. Alguns dels músics de final del segle passat o de principis del que som només són nomenats per la tasca feta quant a educació i formació dels moderns. Això és dit pel que a la producció de música simfònica i teatral es refereix.

Avui, en canvi, ens trobem davant de diverses personalitats destacades i els seus noms són al costat de les figures universalment conegudes de la música moderna. La companyia del Gramòfon, amb l'enregistrament de llurs obres, encerta el gust del públic espanyol que ha reaccionat donant a aquestes obres esplèndid acolliment, seguint amb això un nacionalisme molt explicable.

L'altre dia ja parlàvem de M. de Falla comentant la publicació en disc del seu concert *Noches en los Jardines de España*, però cal insistir en el que representa aquest autor, o sigui la incorporació a la música simfònica espanyola de les tendències modernes de les escoles francesa i russa, emprant totes les formes típiques aprofitables del folk-lore andalús. Del que sigui la seva música, ho diu ell mateix: ritme, modalitat i formes melòdiques al servei de l'evocació, perque, això sí, tota la seva obra no és més que una evocació admirable i molt meridional, de la seva terra, però feta amb un sentit modern d'estilització i tècnica depurada.

Molt és dit de la influència dels impressionistes franceses, de Debussy, mes en aquesta obra que ara s'ha enregistrat: *El amor brujo*, sentim més l'orquestració de *Petrarka* de Txaikovski i més encara pels seus ritmes primitius i pel seu mateix argument, diríem que Falla ha comprès el *Sacre de Printemps* de l'entremaliat mestre eslau.

Trobem un encert presentar l'obra en fragments triant els més assenyalats. L'enregistrament íntegre i successiu de tot el ballet faria recordar massa l'escena. Assenyalarem, a part de la coneguda *Dansa ritual del foc*, el fragment: *L'aparegut* en la *Dansa de l'amor*.

L'orquestra Filharmònica de Madrid i el mestre Pérez Casas ja tenen de temps l'habitud de l'execució de les obres del mestre andalús, així com la senyora Badia a la qual hom podria retreure que força la veu en certs fragments, per més que esdevingui amb més expressió.

Un altra obra s'ha enregistrat d'aquesta mateixa escola, i és la *Procesión del Rocío*, del mestre sevillà Joaquín Turina, que omple un disc de la Companyia del Gramòfon. Música refinada, discreta, reveladora d'un temperament sensitiu, es distingeix més per la seva perfecció de forma que no pas per la seva abundor d'idees. Al disc sona molt bé tota l'obra per les seves línies clares i resoltes, principalment el primer fragment *Fiesta en Triana*.

Per a completar el revers d'un dels discos d'*El amor brujo*, hi ha la coneguda *Danza del molinero* d'*El sombrero de tres picos*, que amb la seva construcció fortament rítmica sona admirablement.

J. G.

* * *

El amor brujo, M. de Falla, Orquestra Filharmònica de Madrid i Maria Badia. Companyia del Gramòfon, AB 439, AA 149, AA 150.

El sombrero de tres picos, M. de Falla, Orquestra Filharmònica de Madrid. Companyia del Gramòfon, Danza del molinero, AA 149.

La procesión del Rocío, J. Turina, Orquestra Filharmònica de Madrid. Companyia del Gramòfon, AB 441.

Lavabos Cardona. Vergara, 1

BRASSALETS FANTASIA
BROCHES NOVETAT
J. ROCA
JOIER
RAMBLA DEL CENTRE 33
PASSATGE BACARDÍ 2

VIATGES MARSANS, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges marítims i aèris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.
Informes
i Pressupostos gratis

(c) Ministerio de Cultura 2006

DE LES ARTS

COMENTARIS DE L'EXPOSICIÓ

IV

Continuant el nostre setmanal passeig, avui començarem pel Palau de l'Art Tèxtil. El cas d'aquest palau és un cas molt freqüent en la construcció actual, d'estilístiques tendències: Aneu resseguint element per element i enlloc no delatareu cap atzagaiada; tot és d'una normalitat més o menys apagada; però si deixeu d'analitzar per a esguardar el conjunt, aleshores — no sabeu ben bé per què — la vostra generosa conformitat es transforma, ben aviat, en indiferència convençuda i — també sense saber per què — acabeu dient: «és bufó, molt bufonet», i... vet aquí.

M'imagino, per un moment, el dibuix del projecte d'aquest Palau de l'Art Tèxtil i presento un resultat de tira-ratlles enlluernador; tot és ben cuidat en el paper, però, després, quan el projecte es realitza surt de trascantó la tercera dimensió i aquell ponderat arabesc de tinta xinesa s'ha esfumat misteriosament.

En la proximitat d'aquest palau hi ha una altíssima torre d'una distinció tan humil que gairebé no interessa i s'hauria pogut estalviar.

Donem, ara, una volta per l'interior d'aquest palau. En quatre tímpans de sota una cúpula vidriada que trobarem, tot seguit de passar el vestíbul, hi ha quatre pintures murals. El sentit d'aquestes pintures és aquell «bucólico-regional» en algun temps a la moda, i a base d'un escollit repertori de colors boniquets dits «decoratius». Amb tot, no seria just una desconsideració massa remarcada d'aquestes pintures perquè, dintre llur modalitat, hi ha afinats fragments d'un entonat colorisme.

En el panorama dels *stands* d'aquest palau de l'Art Tèxtil l'exhibicionisme banalment generós depassa, de bon tros, el vertader sentit decoratiu.

La majoria d'aquests *stands*, tant d'aquest palau com en els altres, volen ésser moderns; però llur aspiració queda reduïda a les innombrables variacions que es poden aconseguir amb la melodia ornamental posada de moda en l'Exposició d'Arts Decoratives de París en 1925. Però, a més a més que aquestes variacions són inferiors al tema inicial, avui dia el vertader art decoratiu sona amb altres tonades de molta més lògica i sensibilitat. Citarem, només, un exemple: En la sala reservada als fabricants de Sabadell les quatre construccions del mig, amb quatre *stands* cada una. Entre aquest decorativisme amb pretensions de modernitat i el *belvedere* daurat de «La Espanya Industrial» no sabríem què escollir.

La sala ocupada per l'Institut Industrial de Terrassa seria agradablement discreta si no fos per uns «adornos» esculturats de sobre les vitrines.

El *stand* de l'«Industria Textil de Badalona» faria més goig sense l'«estilitzada» pintura de la quàdriga neptuniana.

Els *stands* d'aquest palau que per la seva afinada presentació, mereixen citació especial són: els de les cases «César Dubler», «Corbera i Espinal», «La Seda de Barcelona, S.A.», «Salvador Casacuberta» i «José Fort», de Canet de Mar.

Encarem-nos, ara, davant el Palau de Projeccions.

En un temps, bastant llunyà, va haver-hi una certa pruïja a imitar el motlluratge grec. Cansants del reviscolament goticista s'empescaren un «altre» estil, el qual batejaren amb el pompós nom de grec modern. I encara que de vertader grec no en tenia res, podia, evidentment, atribuir-se una certa novetat, aleshores. Quan aquesta pensada ja gairebé l'havíem perdut de vista, torna a treure el nas en aquest Palau de Projeccions. I, naturalment, si abans només era modern, ara no és grec ni modern. Situant-nos, però, dintre aquesta anacrònica modalitat, observarem una concepció del conjunt constructiu, bastant enraonada i distingida. L'horitzontalitat terminal de la façana en la plaça de l'Univers és, per exemple, una nota agradable, però, en canvi, el pòrtic de la façana principal ens desplau completament.

Accepto una alternació de columnes i pilastres quan, ultra un motiu estructural, es realitza una composició de buits i plens en el pòrtic per mitjà d'aquesta alternació. Però situar unes pilastres entre les columnes i donar a tots aquests elements sustentants la mateixa superfície de secció, determina un confusionisme visual i tampoc acusa clarament l'existència de les tres entrades d'aquest pòrtic.

La sala d'espectacles de l'interior del palau, per bé que influenciada per la del teatre dels «Champs Elysées» (i per tant una mica endarrerida de to), és una mostra agradable i, no cal dir, superior a les nostres altres sales d'espectacles.

Per acabar el passeig d'avui, ens aturarem, uns moments, davant l'admirable Palau de la Ciutat de Barcelona.

Si hagués de fer una escala de valors de tots els palaus que els nostres constructors han elevat a Montjuïc, segurament collocaria aquest palau a dalt de tot. Per a concedir, però, aquesta elevada distinció, exigiria una substitució de les escultures de la façana, perquè el palau necessita i es mereix altres guarniments de més qualitat.

La fisonomia d'aquest edifici és una ponderada relació de buits i plens d'un bon gust ajustat.

La coronisa terminal s'eixampla en el precís moment que ha d'aixoplugar les obertures. Un porxo central, austerament expressat, ens recorda la nostra bona tradició i concentra, al mateix temps, el motiu principal de l'expressió arquitectònica.

Els barcelonins queden, així, dignament representats amb aquest palau. Permeteu-me, doncs, que en nom de tots feliciti al seu autor, l'arquitecte senyor Goday.

* * *

Publiquem un projecte de pavelló per a turisme de l'arquitecte Ramon Raventós com a mostra de l'interés que els nostres constructors tenen per l'arquitectura nova. En aquest projecte (el qual és de lamentar que no s'hagi construït) es manifesten les possibilitats plàsticamente emotives de la construcció concrecional.

MÀRIUS GIFREDA

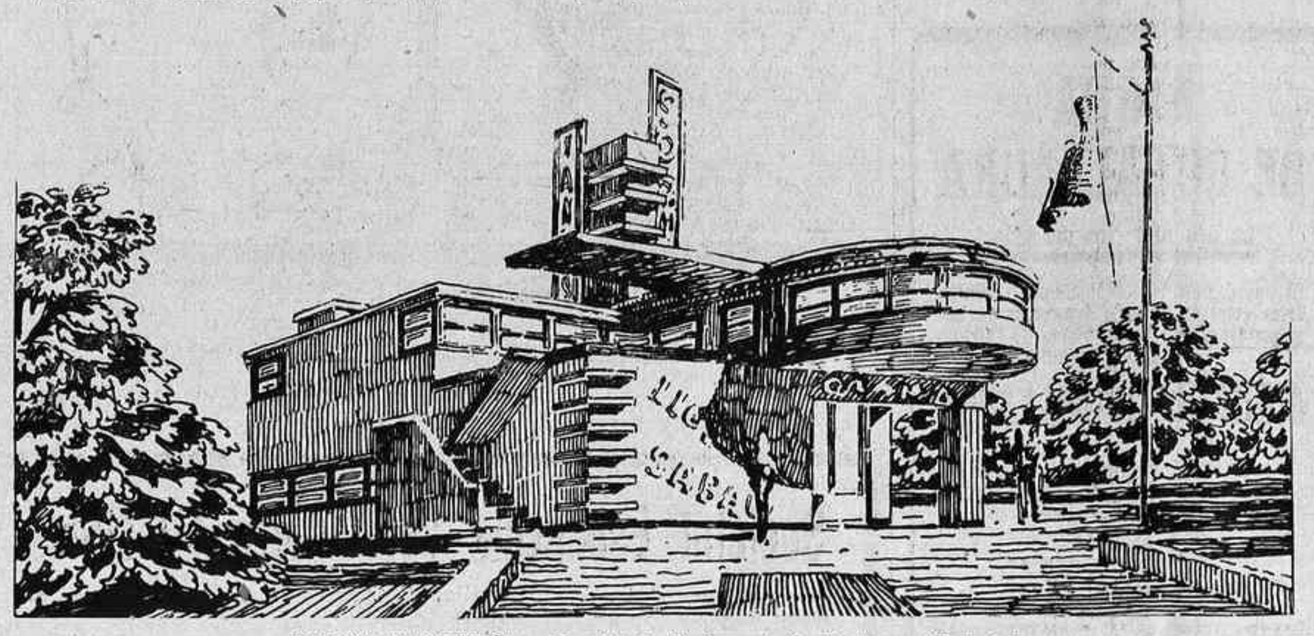

RAMON RAVENTÓS. — Pavelló de Turisme projectat per a l'Exposició

Entre companys

En la secció «Vida Artística» de *La Veu de Catalunya* collaboren tres bons amics meus: Baiarola (director responsable de la secció), Joan Cortès i Vidal i Sebastià Gasch, tots tres amb una personalitat definida i, molt sovint, oposades entre si. Això no és cap retret, sinó més aviat una constatació de l'ample marge que Baiarola vol donar a la secció.

Considerant globalment les diverses facetes de cada personalitat, es pot intentar una classificació bastant aproximada: a la dreta collocaríem Joan Cortès i Vidal, a l'esquerra Sebastià Gasch i al centre Baiarola. En aquestes condicions és molt comprensible que, gairebé sempre, no estiguin d'acord. I a qui se li gira més feina és, naturalment, a Baiarola. Quan aquest acusa de conservador al de la dreta, la contesta és convincent: «Sóc dels pocs que, un dia, aplaudiren *Parade*, de Picasso», i quan delata la limitació avantguardista de l'esquerrà, aquest es repenja amb els romànics... i la cosa queda com abans. Ès a dir, ben bé com abans, no; perquè el lector, com que també té els seus principis estètics, en treu les conseqüències més avinents al seu tarannà.

Jo, com a lector de la interessant secció i deixant de banda la meva particular concepció estètica, intentaré, també, treure'n conseqüències; però només de la manera com aquests tres crítics exposen llur visió. Així com En Gasch i En Cortès han de vigilar el perill de «la incondicionalitat», Baiarola ha de tenir en compte l'altre perill de «les concessions» que cal determinar en una posició equidistant dels seus collaboradors. La qüestió, doncs, està a evitar aquests perills. Tots tres, a l'hora de saltar procuren evitar la corda, i cada un exhibeix el seu determinat estil. (El lector que conegui personalment els meus tres amics potser trobarà la imatge esportiva una mica extemporània.) Sigui com sigui, dels tres saltadors, el que — al meu entendre — en algunes ocasions s'entrebanca amb la corda és Sebastià Gasch, per bé que en altres faci un salt ben natural.

I ara que parlem de crítics d'art, no voldria acabar sense deixar d'àpuntar una altra qüestió del mateix ram, la qual em causa un vertader disgust cada vegada que, per qualsevol causa, es torna a manifestar. Em refereixo a les discrepàncies de criteri entre altres dos excellents amics meus: Rafael Benet i Joan Sacs.

La meva intenció (en ficar-me allí on no em demanen) no és pas escatir qui dels dos té més raó, ni intentar una aproximació de principis estètics, ja que, d'altra banda, són més convenients aquestes disconformitats que les coincidències estancades.

Però, degut a la constant relació amb què m'han honorat aquests dos intelligents crítics, crec endevinar que, a més a més de les justificades distàncies artístiques, hi ha desfocades interpretacions, les quals, ben aviat, desapareixerien amb el simple contacte explicatiu.

Ès de doldre que els dos excellents pintors i crítics Joan Sacs i Rafael Benet mantinguin inconscientment un equívoc, quan precisament en altres qüestions són tan puritanament semblants.

Ès per això que abans he dit que sento una certa angúnia cada vegada que em sembla constatar un nou malentès entre els dos estimats amics.

M. G.

UNA DECORACIÓ DE FELIU ELIAS

En el saló de la casa que el senyor Francesc Masferrer té a Vic, hi ha quatre plafons pintats per Feliu Elias, un dels quals reproduïm per a donar a conèixer una mostra de la vàlua d'aquest artista. Es titula

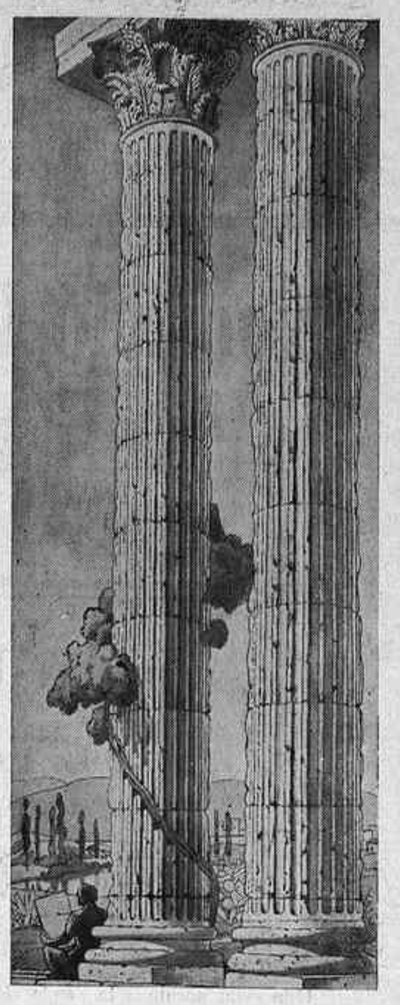

«La vida contemplativa» i els altres tres plafons representen «La naixença», «La mort» i «La ida activa». El saló és d'estil Lluís XVI, tapissat de domàs groc amb mobles i cortinatges, també, amb domàs d'igual color. El sostre és embarcellat d'un to vori i or.

Felicitem al senyor Masferrer per haver sabut escollir un pintor de merescuda solvència.

El pintor Joan Serra, lesionat

En el poble de Tossa arribaren, fa pocs dies, els pintors Joan Serra i Rafael Benet acompanyats d'alguns familiars. Anaven a fer un visita al pintor Pere Creixams, el qual estiueja en aquesta formosa vila. Hem sabut que durant l'estada i amb motiu d'una violenta discussió amb alguns indígenes, el pintor Joan Serra fou ferit.

No cal dir com desitgem el seu promte guariment.

"LA PÈRGOLA"
EL RESTAURANT DE MODA
Situat
davant la meravella d'aigües lluminoses
prop del Gran Brollador
Bona cuina, bon servei i bon preu
COBERTS A 12 PESSETES
ORQUESTRINA VERDURA
Telèfon 33924

— I on te'n vas, ara?
— Vaig a veure si Alain Gerbault em vol amb ell en el primer viatge que faci.

(*Le Rire.*)

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

Desorientació general o el «rally paper» en dilluns.

(*Passing Show.*)

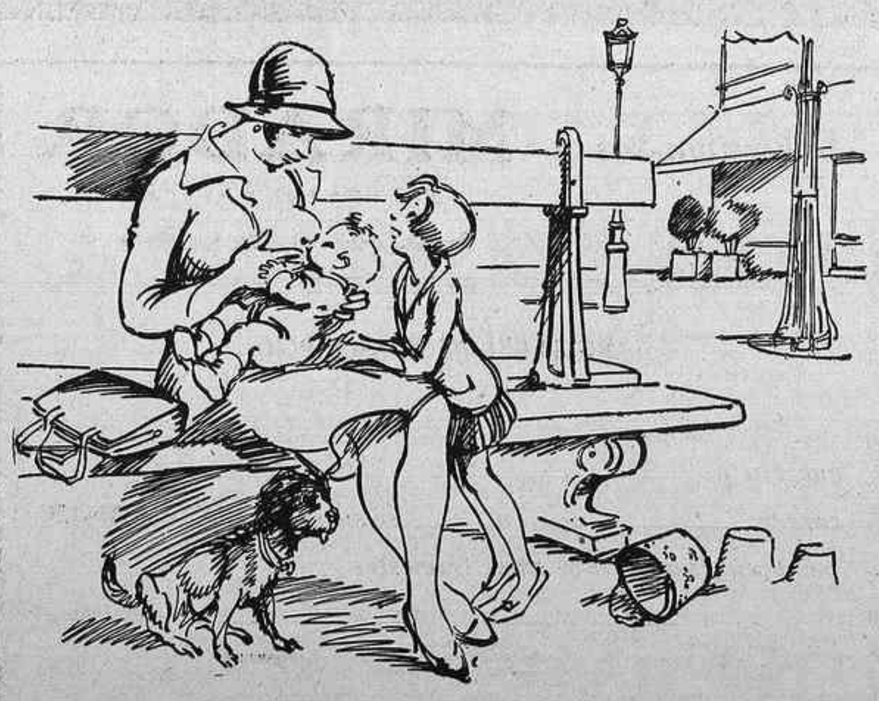

— Vols dir, mamà, que si et descaragolaves aquests brocs el nen no beuria millor?

(De *Gringoire.*)

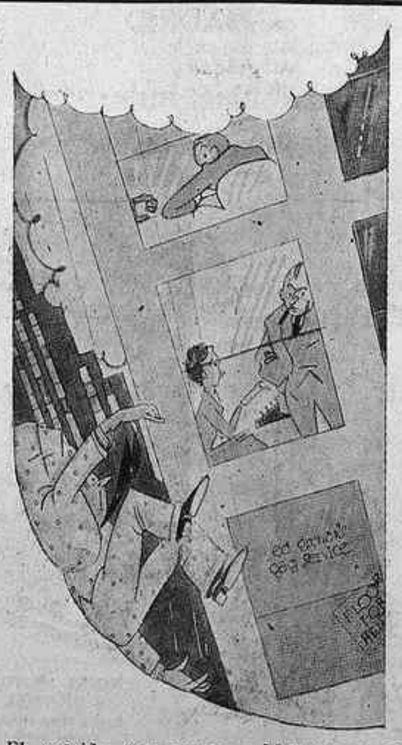

El suicida per amor. — Maleïtsiga! Ni tan sols treu el cap per la finestra!

(*Life.*)

Concurs de MIRADOR

Quines cinc persones voldríeu veure dintre el "Tubo de la Risa"

1 .....
2 .....
3 .....
4 .....
5 .....

.....
(Nom o seudònim)

Vegi's les Bases del concurs en la pàgina 3

(c) Ministerio de Cultura 2006

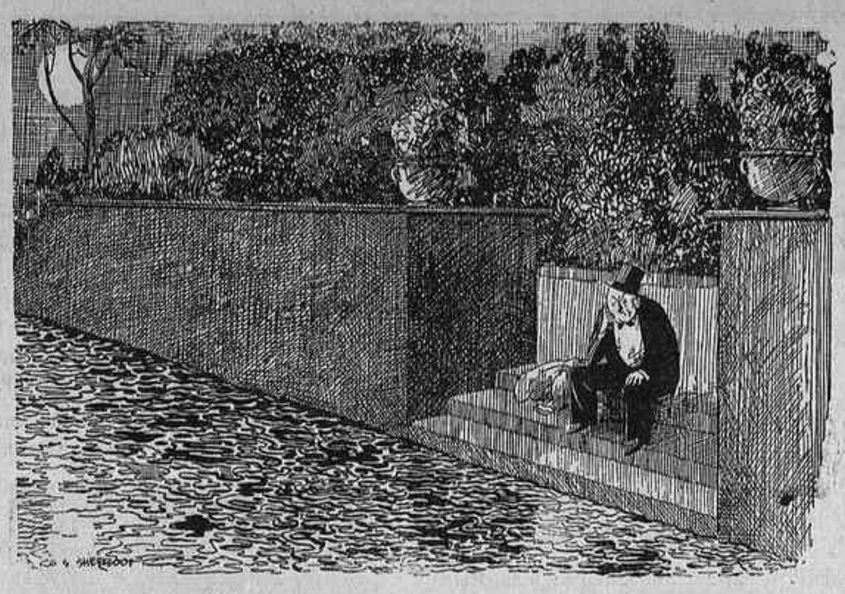

El clubman que ha aguantat la festa fins a l'últim moment. — Ja fa una hora que m'espero i no passa cap maleït taxi. (*London Opinion.*)

Exposició Internacional de Barcelona

Oberta fins a les dues de la matinada

Palau Nacional

ENTRADA AL MATI . . . . . GRATIS
ENTRADA A LA TARDA . . . . . 0'50 PTES.

Poble Espanyol

Han estat posats a la venda els carnets de 25 entrades, al preu de 22,50 pessetes.

Aquests carnets són vàlids per a tots els dies. Es tallarà una entrada del carnet els dies que valgui una pesseta, i els dies que l'entrada al recinte sigui de dues pessetes es tallaran dues entrades dels esmentats carnets.

Les persones posseïdores de carnets antics d'entrada al recinte de l'Exposició podran fer-ne ús, des d'ara, en la forma següent:

Els dies que l'entrada al recinte de l'Exposició valgui dues pessetes, per cada fulla només podrà entrar una sola persona.

Els dies que l'entrada al recinte sigui d'una pesseta, per cada fulla podran entrar dues persones.

SUBSCRIVIU-VOS A LA

GASETA DE LES ARTS

DIRECTOR: Màrius Gifreda
ART ANTIC: Joaquim Folch i Torres
ART MODERN: Rafael Benet

ABONAMENT

Un any: Barcelona, **17** ptes. — Península, **18** ptes.
Un trimestre: Barcelona, **6** ptes. — Península, **6'50** ptes.

Redacció i Administració: VIA LAYETANA, 37 - BARCELONA

Anunciar
a
MIRADOR
és donar a conèixer un producte per tot Catalunya

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vosté pateix d'**Albuminúria, Litiàsis úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses, Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn
amb ampolles de litre i de mig litre
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals
FORTUNY, S. A.
CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director
Carles Ossorio

Autoritzacions per a noves indústries

Noves instal·lacions
canvis i trasllats

Certificats de productor nacional

Expedients de protecció de l'Estat

Representant especial a MADRID

Contribució industrial territorial, utilitats

MATA: Moscas, Mosquitos, Polilla, Chinches, Cucarachas, Hormigas, Pulgas

Els radiomaníacs rivals

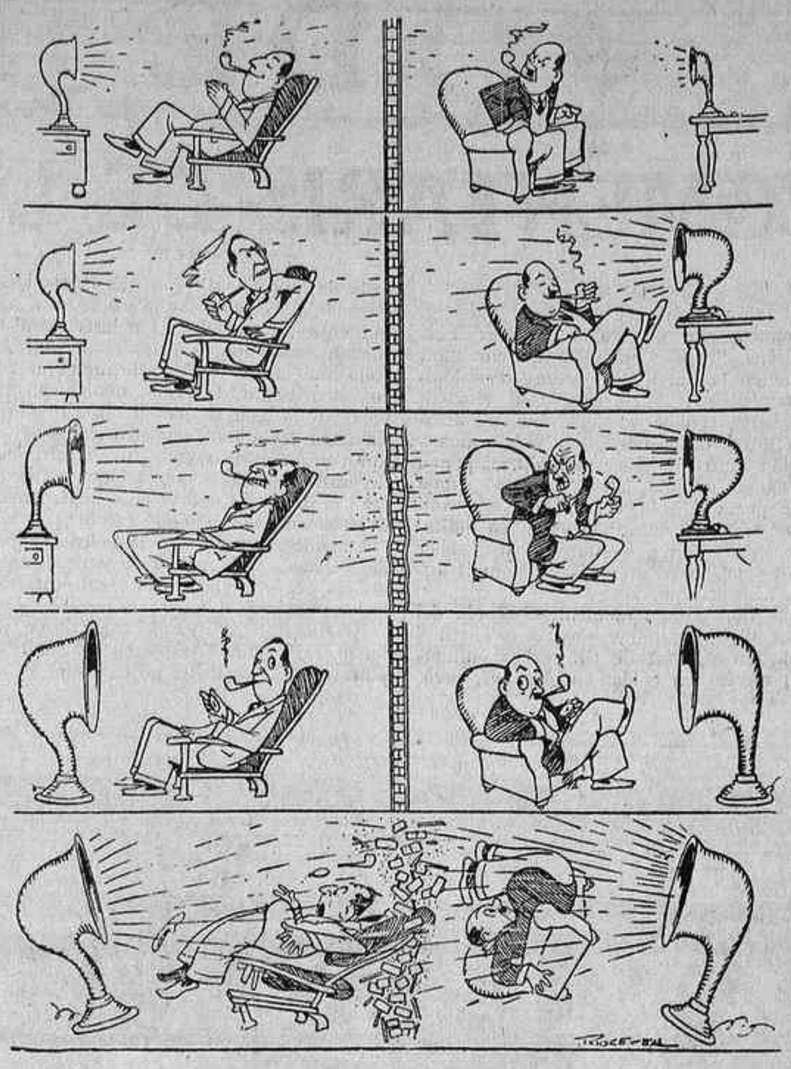

(*Punch.*)

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Teleg.: "CARBUROS"
Mallorca, 234
BARCELONA
Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València : : ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València : : FERRO MAGNESI i FERRO-SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i pesses seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

Subscriviu-vos a **MIRADOR**
SETMANARI CATALÀ
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En .....
que viu a .....
carrer ..... *n.º* ..... *se subscriu a* **MIRADOR**
pel preu fixat de **2'50 ptes.** *trimestre.*

..... *de* ..... *de 19*.....

Signatura

IMP. LA NEOTIPIA
RBLA CATALUNYA, 119 - BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006